

Set ut me qui sim ipse cognoscas et amplius me tacendo deuities,
Uirgilium audi:

Mortem contemnunt laudato uulnere Getes, 10
necnon et illut 'Getes', inquit, 'quo pergit equo'. Unde et illut extat
poete:

Hinc Dacus premat, inde Getes occurrat.

Ego sum, ego sum, quem Alexander uitandum pronuntjabit, Pirrus
pertimuit, Cesar exorruit. De nobis qvoque et noster Iheronimus dicit: 15
'Cornu abet in fronte. Longe fuge'. Et ideo noli canes rabidos dicere,
set te uulpeum gannientem cognosce, neque me compilatorem ueterum,
quod magnarum est uirium, asseras.

<INDICULUS LUMINOSUS>

- C 122^r** In defensione seruorum tuorum, Domine, non humano tenui confi-
dens arbitrio subtilique proprio nisus refugio set neque iniquo el[eu]atus
superbie tipho aut inflatus inuidie zelo, set tue gratuite miseratjonis
fretvs auxilio tuoque clementissimo fidus inuictissimo bracio tiui in
principio, Deo meo et Ihesu Xpo rerum omnium Domino, adsigno miser 5
omne bonum quod sapio, te in initjo inuocans, te per totum textum
inplorans, te usque in finem libri flexo cordis poplite rogans, quem lu-
men homnium credo firmiter seculorum, a quo fontem noui cunctarum
emanari uirtutum, in quo dulcedinem ineffabilem reconditam firmiter
scio manere sanctorum, qui es uia sine errore credentjum, uita sine 10
morte uibentjum, requies sine fine fruentjum. Te inuoco, lumen inena-
rrabile, fontem uere scientje salubrisque uita doctrine, ut tenebras
cordis mei tua superueniente luce serenes et pectoris glebam <or>rore
sordium scalentem amne legis tue quadrifluo[ns] paradisi abunde satjes
ubertimque fecundes, quatenus sol uerus oriens precordia nostra tene- 15
brosa inluminet et fluuius ciuitatem Dei letificans dummosam mei pec-
toris inriget terram, ut lingua canis | miserrimi, que tiui per hec placere
- 122^v**

10 cf. Isid. Hist. Goth. 67 || 11 cf. Isid. Hist. Goth. 69 || 13 Luc. Phars.
II 54 (cf. Isid. Etym. IX 2 89) || 14 cf. Isid. Hist. Goth. 2 || 16 cf. Hier.
ep. 50 5, Braul. ep. 11 (p. 97 Madoz), Otto Sprichw. 438 || 18 cf. Hier. Li-
ber Hebr. Quaest. Praef. (PL 23, c. 983), Isid. Etym. X 44

10 laudatjo C ut uidetur

1 serborum (b in u mutata) C || 2 deleui || 11 fruentjum absolute
positum displicet || 12 uita] fort. uia || 13 <or>rore scripsi (cf. Hier.
ep. 21 13): rure C || 14 quadrifluo scripsi (cf. Or. Vis. 752, 886, 982):
quadrifluens C, quod forsitan pro participio indeclinabili accipi potest) cf.
floreus Carm. VI 2, patiens VII 15, alternans, dominans XII 52, 76)

desiderat, non uitjum loquacitatis, dum herrores impetit, contraat,
 set te inspirante ea secuturo seculo proferat, que in animarum prestitum,
 20 in profectu legentum, in extirpatjone omnium insolentum ante cons-
 pectu glorie admirabilis solii tui per tota seculorum uolumina currat.
 Acceptetur, Domine Deus, ante tue magestatis clementjam serui tui
 tantilla offertjo et lutei uasculi uotiuua non reprobetur oblatjo, et licet
 qualiuet humana infimetur sorde non intente curanti, tua illa gratuita
 25 emundetur respectjone felici. Esto, Domine, lucerna pedibus meis et
 lumen semitis meis, et doce me iustificatjones tuas sensumque tuum
 meo ore defende. Tu, Domine, per hos meum tua uerba sonare, tu canem
 tuum pro te latrantem contra rabidum lupum ex mense tue micis cibare.
 Non enim ad hec ex me ipso fidens surrexi, set ex te, qui linguas infan-
 30 tum facis dissertas et mutorum. A te legens laxatas abenas deuotjonis
 huius non ut scita, set ut indigens duo porrexisti minuta. Nam quid homo
 est, Domine, auxilio tuo priuatus nisi tantum siui pericvli casus, dum
 horroris imo iacet dimersus? Et ideo, clementissime opifex, piissime
 artifex, misericordissime iudex, quod inspirasti perfice, quod iussisti
 35 adimple, quod dedisti sacrare, et quem dignum huic reddidisti talento, | 123^r
 ut per hoc non temeritatis ausum incurrat, set humilitatis tui accep-
 tissimum fructum obtineat, illa qua inmensurauili afluus bonitate procura.
 Dedisti enim mici, pie conditor, intellegendi uigorem, inseruisti precor-
 diis meis fidem et ex utero matris non gentilem actenus, set conserbasti
 40 fidelem nullo merito precedente, nulla iustitja prosequente, nullo opere
 hoc merente. Neque enim non extans aliqua poterat promereri, nec
 informis ex deuito retineri. Etjam et ea que sordens actjo et sors mea
 que nulla est tenuis denegauit, benignitas tua larga concessit. Set ne
 ex hoc quod mici, excellentissime Domine, concessisti, ut temerarius
 45 arguar, ut iniquus excutjar, ut usurpator condemner, tremens et pa-
 llidus ergo, tavidus gemensque suspiro, ne qui per deuia et abrupta,
 per inania et caduca, per tumida et stulta, per dedecora et elata, per
 leuia et inflata operibus inseruiendo sinixtris cotidie ambulo, loquendo
 etjam in ea que tui acceptabilia reputo, neuum iniquitatis itidem con-
 50 traam, et unde leuigare utquumque nequitjarum mearum debui pondera,
 inde, quod te ordinante sit procul, centupliciter cumulem scelera. Adesto,
 Domine, adesto seruo tuo miserrimo et egeno et fidei tue repletum tu
 dirige zelo. Precide, Domine, lingue seculari ceno confecte preputjum

25 cf. Ps. 118 105 || 31 cf. Marc. 12 42

24 infimetur scripsi (cf. Isid. Etym. XVII 1 3): infinietur C, inficietur Florez || 27 defende] diffunde N¹ || 46 ne qui Florez: neque C || 50 leuigare N: lenigare C

et illo igne mentis mee emunda secretum quo sanctorum corda nosti
 123^r conflare, | quo martirum affectjones principaliter crederis inflammare, 55
 ut te inspirante ea tantum huic operi sufficienda ingeram que mici
 in die illa tremendi examinis tui iusti iudicii non cumulum peccatorum
 contra me erectum perficiant, set e regione aduersantja mici millena
 agmina delictorum sua inductjone conterat et prosternat. Precede me,
 inuictissime Domine Xpe, et esto preuius seruo tuo euangelii sancti tui 60
 gratja iam redempto, qui preuisti Srahelitico populo in columna nubis
 et luminis per desertum, ut te ducante Amalacitarum cuneos deuastentur
 et crux tua humero superposita nostro, cunctorum tetras horredines
 luce sua deuastans, uno hictu certaminis et fideles corusco sidere conpluat
 et impios illo quo demones uigore conprimat uel dimergat, te prestante 65
 Domino Ihesu Xpo, qui cum Patre et Spiritu Sancto unus Deus regnat
 per numquam finienda secula seculorum. Amen. Finit.

Hic liber ideo luminosus indiculus dicitur quia lumine que sequen-
 da sunt docet et apertis indiciis hostem ecclesie, que hominis uitare Xpian-
 itas debet, hostendit. Finit. 70

i. Peritissimorum mentibus catholice ecclesie ab ipso primordio
 iniunctum est fidei contra hostes Domini spiritali uigore exurgere
 124^r et ancipiti gladio omnes ex aduerso pollulantes herrores | euangelica
 falce precipere, ut securis ad radicem infructuosarum arborum posita
 et ascia bracio forti librata, procerritate infecunda alta ramuscula, 5
 foliis non fructu uernantja, decenter seueritate legali et euangelica
 bipinne excisa deputetur igni eterno et incendio perpetuo conburenda.
 Ex quorum numero licet olidi gestu, fragiles actu, bruti instinctu, nos
 secuturo seculo nitentes probare et ut canes pro domino cupientes latrare
 zelo Dei et religionis commoti amore huius nostri serbitji famulatum 10
 exsoluimus, et auctori nostro que in nobis ex sua largitate concessit
 offerimus, in qua nicil ex nostro presumimus, <s> et sua illi benignitate
 gratuita concessa quo instituit nos uigore ualere inmeriti designamus.
 Nec contra comunes fidei uincendi liuore insurgimus, set e regione
 Caldeorum cornua uentilantes terrestria stillatjone ueraciu <m> con- 15
 culcamus. Quod pifatjonis uice preponimus et in prima disputatjonis
 nostre fronte pretextimus, ne maliuolorum dicacitas et genuino solita

1 4 cf. Matth. 3 10

62 Amalacitarum N Florez: amalacitante C || 65 illo quo N Florez:
 illa qua C || 68 liuer (u in b correcta) C 1 I catholice scripsi: catholi-
 corum C || ecclesie (c s.u.) C || 8 gestu (u in et alia manu mutata) C ||
 12 add. N¹ || 15 ueraciu <m> scripsi (cf. infra 21): ueracia C || 17
 genuino scripsi (cf. Hier. ep. 46 10, 50 5, 108 15, Contra Ruf. I 30 [PL 23,
 c. 440], Comm. in Ier. IV, praef. [PL 24, c. 795], Otto Sprichw. 507): genuine C

fratrum detraendi procacitas nos contra eclesia bella clamitet intentasse, per qua nos decolorare putantes suas extiment operosas nenias confir-
 20 masse. Absit enim ut catholica et uniuersalis eclesia contra sua uiscera pugnet, | absit iterum ut contra matrem filii arma summant. Martires 124'
 namque eclesia non repellit set recipit, non infamat set conlaudat, non detraxit set extollit, et nos ipsius uenerauilis matris sensum sequentes hac Redemptoris nostri sponse pulcritudinis gloriam conlaudantes uene-
 25 ramus et colimus quos pro Xpo et ueritate animas posuisse gaudemus, nec univs operis gestum uarietate temporum mutilamus. Et quam hec uniuersalis sit nostra credulitas in secundo huius operis libro maiorum firmabit auctoritas.

2. Set quia siti sunt nonnulli ferbore spiritali indigni, amore fidei frigidi, pauore terreno et hictu gladii territi qui non pressa uoce, set rauca fauce, dissoluta lauia, obtorta lingua martirium nostro tempore gestum inuectjone minus idonea detraunt uel sugillant et diabolo, quan-
 5 tum in eis est, palmam uictorie tradere non recusant, nos ipsi sensibus suis respondentes admittant. Fabor noster, karissimi, et si quod absit herrat, ueritati et Xpo concordat, ueritas uero aliut asserentum demonum ministro ultjonis cultrum ministrat. Et miror quo ingenii genere poterit ueritas nuncupary, ubi horror <i> adscriuitur pro Xpo et ueri-
 10 tate subcumbi. Uerum conandum est in principio operis non superue set constanter, utpote cum fratribus, manum conserere et que | utreque 125'
 concordant discusse <re>. Fugiant deuiles et infirmi, certent fortes et animi onestate precincti. Et certe non eos ueritatem subprimere, set tergum persequentibus ob seminarium euangelii iussit preuere. 'Fugiant de
 15 una ciuitate in alia', predicando que uera sunt et honesta, non, quod absit, tegendo que sancta sunt et modesta. Isti namque sunt precipui preconandi uniuersis seculis laude non media fugitiui, qui licet meticulosi et fugientes appareant, tamen per toto orbe uagantes et uelut fulgura discurrentes, misericordias Domini in sinagogis et populorum conuentu
 20 cantantes, disserta et egregia lingua proferunt quod proficere sanctis auditoribus sciunt. Effugantur ut magnalia Domini taceant, set amplectuntur exilium ut liuentjus que proibentur non uni genti, set diuersis nationibus dicant. Quod ne nostrum uideatur totum esse quod dicimus, quid nobiscum inde sanctus ille et abissus scientje Iheronimus sentjat

2 3 cf. Hier. Comm. in ep. ad Tit. (PL 26, c. 601, 631) || 14 Matth. 10 23

2 2 gladii N Florez: gladio C || 4 sugillant N Florez: sugillunt C || 6 Fabor] Labor N¹ || 7 herrat] horret N¹ || 9 addidi || 11 uerba conserere et que, quae in imo folii margine glutinatoris commodo consulens scripserat, in textu librarius omisit || que corruptum; fort. legendum quam uel in qua || 12 addidi || 16 precipui] i.e. precipue

proferamus. 'Hoc', ayt, 'ad illud tempus [p]referendum est quum ad pre- 25
 dicatjonem apostoli mitterentur, quibus et proprie dictum est: «In uias
 gentium ne abieritis et in ciuitates Samaritanorum non intraueritis»,
 quod persecutjonem timere non debeant et debeant declinare. Quod
 125^v quidem uidemus in principio | fecisse credentes, quando orta Iheroso-
 limis persecutjone dispersi sunt in uniuersa Iudea, ut tribulatjonis occasio 30
 fieret euangelii seminarium'. Animaduertite et diligentius corde tractate
 quia nulla ob alia causa iussum est apostolis declinare nisi ut occasio
 secedendi seminarium in uniuersis urbibus fieret regni. Poterat enim
 uerus magister, si uestrum frigidum algore diuino sequeretur intellectum,
 dicere: 'Ueritatem supprime, iustitiam occultate et que uera sunt, 35
 ubi timor uestrum concusserit sensum, corde solummodo retinete, ut
 uibatis nullo terrente securi'. Tulta enim predicatjone persecutio uniuersa
 cessauit, amota persecutjone fuga non erit hac per hoc securus manet
 quisquis gentilibus non contradicit, quisquis errorem non inpetit,
 quisquis fraudem non aperit, quisquis peccantibus non contrauenit, 40
 quisquis hereseorum uincula non dirupit. Quod beatus Gregorius in
 libro uicesimo primo Morali lucide reserat satis; 'Plerumque enim',
 ayt, 'quieti adque indiscussi relinquimur, si obuiare prauis pro iustitia
 non curamus. Set si ad eterne uite desiderium animus iam exarsit, si
 iam uerum lumen intrinsecus respicit, si in se flammam sancti ferbo- 45
 ris accendit, in quantum locus admittit, in quantum causa exigit, deue-
 126^r mus pro defensione iustitje nosmet ipsos | obicere et peruersis ad iniusta
 erumpentibus etiam cum hab eis non querimur obuiare. Nam quum
 iustitiam <quam> nos amamus in aliis feriunt, nos nihilominus sua
 percussione confodiunt, etiam si exhonerari uideantur. Quia ergo uir 50
 sanctus prauis ac male agentibus se etiam quum non queritur opponit,
 recte de equo Dei dicitur: «In occursus pergit armatis»'.

3. Iussum est apostolis et apostolicis uiris, doctoribus et predica-
 toribus uniuersis Iudeorum, gentilium uel omnium heresuum errores uera
 ratjone et forti, < ut > probauit, inpetire sermone. Certauerunt usque ad
 mortem adleste fortissimi; persecutjonem propter iustitiam quam aper-
 te defendebant iugiter passi coronati sunt et ornati. Numquid non 5
 apertum est et omnibus lumen cernentibus clarum non persecutjonem
 a gentilibus natam, set predicatjonem a nostris primitus ortam? Legite

25 Hier. Comm. in euang. Matth. I 10 23-26 (PL 26, c. 67) || 26 Matth.
 10 5 || 42 Greg. Mor. XXXI 28 56 (PL 76, c. 605) || 52 Iob 39 21

38 manet] fort. pro manebit || 47 iniusta] iniusto C || 48 querimur]
 queritur C || 50 exhonerari scripsi (i.e. exhonerare): et honerari C, uenerari
 Greg., exhonerati N¹ || 52 equo Dei] eo quod C || armatis] armatus C
 3 3 addidi

sanctorum martirum diuersos passionum agones, agmina Domini
 preliantes, uerbi gladio hostes Domini detruncantes, et liquide uide-
 10 uitis multos ultronee prosilisse, non expectantes persecutorum iussa
 nec delatorum decipula furentium intemptata, set ad exemplum Domi-
 ni spontanee propria grata offerentes liuamina seque super altare Xpi
 Dei eterni cruore sacratum adportantes ostia pura, et quod magis soliti
 estis reprehendere, | multis contumeliis presides et principes fatigasse, 126'
 15 illi quam maxime qui erant in certamine primi et fiducie bono muniti,
 quibus animi uirtus inesorat libera nec meticulosa fantasia inuaserat
 corda, quos spiritalis ferbor zelo Domini ext<u>ans et amor Xpi
 ultro citroque discurrens, fixius retinens et uiriliter conpluens foris
 cogebat producere olocaustomati tectam intrinsecus flammam. Et
 20 licet plerosque persecutio seua incursaret, tamen, quod non potestis
 negare, innumerauiles uoluntarie legitis decertasse, illud summo opere
 adimplentes quod dicitur: 'Uoluntarie sacrificauo tui, Domine'. Adicitis:
 'Tempus persecutjonis non est'. Immo ego plus dico: 'Tempus aposto-
 lorum non est, quia uigor est apostolicus inminutus, qui debuerat sem-
 25 per in pastoribus Xpi ferbore constantje et zelo iustitje usque ad consum-
 matjonem seculi flammis spiritales in aduersos cyere et fomite inlu-
 minatjonis accenso tenebras qui corusco sidere eoy climatis inlustrare'.
 Uereor ne moleste ferant non temeritatis, ut ille extimant, set ueritatis
 ut catholici probant responsum, qui in nobissima tempora constituti
 30 Antixpi persecutjonem conspiciunt muti. Quisquis his partibus terre
 persecutjonem odie negat, aut dormiens iugum serbitutis | somno so- 127'
 cordie portat, aut elatus cum ethnicis pede superuie subiectos Xpi
 tirunculos calcit. Numquid non sumus iugo seruitutis addicti, inpor-
 tauili censu grauati, rebus nudati, contumeliorum fascibus pressi, in
 35 prouerbiu et cantico uersi, tea<t>rum uniuersis gentilibus facti?
 Illi dicunt non esse persecutjonis tempus, ego reclamantibus e regione
 profero mortifera nos tempora inuenisse. Illi asserunt hos sine ostili
 procedisse inpulsu, ego ipsorum asserentum professione firmauo genti-
 licio eos oppressos zelo.
 40 Et primum sacerdotem intueamus Perfectum, gentilicio zelo perem-
 tum, fidei constantja decoratum, martiriali gloria infolatum et uere
 electorum in numero adgregatum, et quo pacto ad occisionem uenerit

3 22 Ps. 53 8

8 diuersos N¹: diuersorum C || agmina] i.q. proelia, nisi certamina legen-
 dum || 12 spontanee scripsi: spontanea C || 16 liuera (u in b correcta) C ||
 17 add. N Florez || 22 quod] quidd C || 31 somno N¹ Florez; summo C ||
 33 seruitutis (prima u alio atramento in rasura) C || 35 add. N Florez

sinceriter proferamus. Nempe ad aliut pergentem aliisque secularibus operibus intendentem nihilque de quod gestum est pertractantem demoniolarum assertjonibus impulsatur. A quibus ille caute et circumspecte, ut istis uidetur, ut uero mici timide, fidem petit et ne ex responsionibus propriis impediretur orauit dicens: 'Multa erant mici ex qua habundantissime uestras poteram confringere nenias uel dextruere aniles storie fabulas, si uestre ultjonis non uerere <m> ultrici gladio currentes ultro citroque incurri sententjas'. | Cui quum fidem dedissent et ei ut que siui uidebantur exponere[n]t iuramento anteposito inprecarent, ille accepta dicendi fiducia et eorum pro uera iuramenta summens mendacia, post multa et uaria contemtjonum certamina profete eorum uoluntuosam lasciuiam et lenocinatjonis passiuam luxuriam sermone quo potuit exprobauit et oratjone splendida conprouauit. At illi, post aliqua super eius meretricatjonis subsannium uel coniugatorum adulterii factjonis concludium habita conflictatjone uerborum, frendentes dentibus et caninis seuientes rictibus, ore uipereo siuilantes et leonum ferocitate frementes abhire eum propter datum nouiter iuramentum dimiserunt inlesum. Set post aliquod temporis cursum dolosum semper pectoribus retinentes uenenum et quasi uetustate temporis reputantes abolitum priorem illi iniectum infidum pactum, dolo eum circumuenientes adpreensum eum iudici seuissime mendacio iniantes, quasi dextruentem fidei illorum ritum; impie protulerunt eumque maledicentem eorum uatem suo testimonio uilissimi homunculi firmauerunt. Ille inopinatu casu perterritus et inusitata circumuectjone perplexus, illorum fraudulenta ignorans consilia que contra eum instruxerat | conmentatjo fraudulenta, se hoc penitus non dixisse infirma satis prosecutjone retexvit. At ubi in carcerem missus in se extat conuersus, audaci proposito et uirili congressu cepit ipsorum totam legem infringere et non solum quod pridie dixerat, que super eum imperitje factjo assereuat, uerum etjam alia potjora ingerere mortisque magis gloriam quam interitum expectare. Tunc eductum in ipsut d[i]ei sui horrendum Pasca, quo soliti sunt pascua fruire carnalia et uentri liuidineque alimenta ministrare satura, gladio uindice perimerunt et quasi uictoriam hostium potiti ad horatjonis conuenticulum obsequium Deo se prestasse credentes, aelati et innocentis cruore perfusi, ritum suum perficiendum ut soliti sunt annue peruenerunt.

4. Esto <te> nunc arbitres iusti et non faborabilem, uentosam et

49 addidi (cf. iam Thorsberg, *Etudes*, p. 64 n. 2), uererer N Florez || ultrici N Florez: ultroci C || 51 del. N Florez || 55-56 adulterii factjonis suspectum; fort. adulterationis || 60 dolosum N: dolorum C || 63 iniantes Florez: iniantem C, inhianti N¹ || 65 suo] sub N¹ || 73 deleui 4 1 addidi

flauilem, set ueram proferte ratjonis sententjam iustitje uinculis inno-
 datam. A quibus nunc ortam, rogo, persecutjonem esse uidetis? Nonne
 prespicuum est ipsos esse incentores malorum, assertores horrorum,
 5 inrogatores dolorum, qui pactum primitus innocenti offertum, fraude
 ueneni confectum, furore preuenti, ira accensi, iniquitate repleti non
 timuerunt ob zelo fidei sue audaciter dissipare, procaciter mutilare,
 gentiliter | dext<ru>ere? Ecce audaciam, immo constantjam quam 128^v
 in condemnatjonem traytis, quam ad crimen adducitis, hic sacerdos
 10 non habuit. Timidus timide ad bellum processit, zelo diaboli ad occisio-
 nem uenit nec a cultores Dei, set ab Antixpi discipulos passionem sus-
 cepit. Numquid uelatum est, occultum est uel contectum quod ab ipsis
 persecutio orta, inuenta, incoata, defensa est uel completa?

5. Pergamus secundi iterum exponere casum. Post anni reuolutjo-
 nem aut aliquid amplius ille liboris gentilium oculus non quieuit, set ut
 solitum est illis Xpianismum inridere et nobis omnibus Xpicolis insul-
 tare, hunc Ioannem, quem multo tempore carceris retinuit claustra,
 5 negotjatjone mercimonia nundinandi exaggerare conati sunt et uexari
 et ob gratja mercimonii liuore usti multa exprobando ingerere di-
 centes: 'Paruipendens nostrum profetam semper eius nomen in derisione
 frequentas, et mendacium tuum per iuramenta, ut tui uidetur, nostre
 religionis falsa auribus te ignorantibus Xpianum esse sepe confirmas'. Ad
 10 quos ille quum fidenter et nicil erga se doli suspicans se immunem ab ipsa
 que contra eum opponebantur uellet ostendere, furor crepitans et pre-
 ceptis ira eadem repetens, inculcans et replicans | crebrius que sepe dixit 129^r
 rat intentauit. Tum ille non ferens exage[ne]ratjonum talium nubem
 stomacabundus et faceta satis urbanitate accinctus eleganti mente
 15 respondit elatus: 'Maledictus sit a Deo qui profetam uestrum nminare
 desiderat'. Ilico clamor ingens factus et perditorum cuneus constipatus,
 iniquitatis exose conuentus, uelut apes in hunum perfidie aggerem
 congregati, unius masse cumulo malitje conspartjone respersi, semiuu-
 bum ad iudicem perduxerunt, et testibus minus idoneis ab ipsa perfi-
 20 dorum massa surgentibus presentatis potjora et maiora contra ipsum
 testatjone propria intentarunt. Que illa tota negauit et emulatjonem
 inuidie ipsorum apto in re sermo retexuit. Set iudex iniquitatis quadrin-

2 flauilem] an lauilem? || 8 add. N Florez; fort. extirpare 5 5 ne-
 gotjatjone scripsi: negotjatjonum C || 6 ingerere] ingessere Florez, fort.
 recte || 13 del. N || 14 elegandi (d in t uersa) C || 18 conspartjone]
 i.e. consparsione (cf. Isid. Etym. VI 17 14, Lib. Sac. 704) || 22 apto in
 re scripsi: aperto in se C, quod tueri possis coll. Hier. Contra Ruf. III 8 (PL
 23, c. 485), Comm. in Ezech. VII (PL 25, c. 201) || sermo] sermone N
 Florez

gentis eum hictibus uerberat flagellorum et *per* omnium edes sanctorum sub uoce preconia fecit discurrere 'taliam pati deueri qui profete derogat Dei'. Ac deinde carcerali mancipat arta custodia, minitendo illi inferre 25 maiora.

6. Estne aduc aliquis nube horroris forte possessus, fece iniquitatis conspersus, qui neget persecutjonis hoc existere tempus? Et que maior poterit esse persecutio cuiusquemodi sit iam seuerior expectanda deiectio, quando quod corde ratjonauiliter creditur ore in publico non
 129^r profertur? | Ecce enym lex publica pendet et legalis iussa *per* omni regno 5 eorum discurret, ut qui blasphemauerit flagelletur, et qui percusserit occidatur. Ecce et cotidie horis diurnis et nocturnis in turribus suis et montibus caligosis Dominum maledicunt, dum uatem impudicum, periurum, rabidum et iniquum una cum Dominum testimonii uoce extollunt. Et heu et ue huic tempori nostro sapientie Xpi egeno, zelo zabolico 10 pleno, in quo nullus inuenitur qui iuxta iussum Domini tonantis etherei super montes Babilonie caligosasque turres superbie crucis fidei adtollet uexillum, sacrificium Deo offerens uespertinum. Et non solum mente iucunda, acceptione serena, respectjone modesta uenena recipimus, potiones liuamus, germina letifera pregustamus, set, quod perniciosius 15 est, aduersantibus et zelo Dei ut Elias zelantibus aduersamus, hac surda aure cum inimicis summi Dei amicitjas conligamus et placentes eis nostre fidei derogamus. Et certe plus est iuxta nos ut Elias gladio decertare quam lingua ut nostri heroes aduersare. Cotidie opprobriis et mille contumeliorum fascibus obruti persecutjonem nos dicimus non 20 habere? Nam ut alia taceam, certe dum defunctorum corpora a sacerdotibus uident, ut mos est eclesiasticus, humo danda portare, nonne
 130^r apertis uocibus et impurissimis genis dicunt: | 'Deus, non miserearis illis', et lapidibus sacerdotes Domini impetentes, ignominiosis uerbis populum Domini denotantes, spurcitjarum fimo Xpicolas transeun- 25 tes pedore infando adspargunt, maiora minitendo ringentes? Et heu iterum hac tertio innumere ue nobis, qui hanc eorum subsannatjonis derisionem portamus et de persecutjonis Antixpi tempora diuitamus. Sic itidem et cum sacerdotes Dei casu quo <quum>quem ouiant peruiantes, lapides testaque <p>aruissima ante uestigia eorum reuol- 30 bentes hac inproperioso et infami nomine derogantes uulgali prouerbio et cantico inhonesto sugillant et fidei signum opprobrioso elogio decolorant. Set quum uaselice signum, hoc est, tinnientis eris sonitum, qui

25 scribendum arte custodie, nisi uinculo uel quid simile excidit 6 5 legalis] fort. regalis || 11 fort. <et> etherei || 17 surda N Florez: surde C || 22 danda N: danda C || 26 fort. minitantes ringendo || 29 addidi || 30 addidi; aridissima Morales, grauissima N¹ || 33 fort. Set et

pro conuentum ecclesie adunandum horis homnibus canonicis percutitur,
 35 audiunt, derisione et contemptui iniantes, mobentes capita infanda ite-
 rando congeminant, et omnem sexum uniuersamque etatem totjusque
 Xpi Domini gregem non uniformi subsannio, set milleno contumiarum
 infamio maledice inpetunt et deridunt.

7. Numquid non isti sunt qui Iherusalem maledicunt et muros
 fidei sancte Syon dextruunt et succendunt? De quibus dicitur: 'Maledicti
 omnes qui spernunt te et omnes qui blasfemant te; maledicti omnes qui
 oderunt te et omnes qui dixerint in te uerbum durum; maledicti homnes
 5 qui deponunt te | et omnes qui dextruunt muros tuos et omnes qui 130^r
 subuertunt turres tuas et omnes qui succendunt habitatioes tuas'.
 Et licet hec homnia ab illis per contemptu et derisione uel odio ut diximus
 impleatur, tamen etjam carnaliter in habitatioes Domini et in sanc-
 tuarii edes cotidie perpetratur, dum ecclesie Dei dextruuntur et antiqua
 10 soliditate templa firmata terra tenus quoequantur. Et estne aduc
 aliquis qui hos dignos maledictioni non proferat, quos maledictos tanto
 tempore cum ecclesia docente percantat? Hanc enim maledictionem
 annue ecclesia super odientes se non occulte, set patenter hac luminositer
 clamat, et uoce sublimi suabique dulcedine per fidorum suorum ora
 15 sufficienter exaltat. Angelus namque Domini maledicere iussit habita-
 tores terre illius qui tantum in auxilium fortjum Domini non uenere. Et
 nos qui fortes Domini concalcant et sacra Dei adque uere sancta sanc-
 torum inrident maledictionibus inpuisari proferimus esse non dignum,
 set indiscretum uel iniquum adstruimus credi debere?

8. Profetalis, immo Dei sententjam intonat: 'Maledicite terre Meroz,
 dixit angelus Domini; maledicite habitatoribus eius qui non uenerunt
 ad auxilium fortissimorum eius. Benedicite Iahel uxor Barcennei: aquam
 petenti lac dedit et in fiala principis obtulit butirum. | Sinixtra manu 131^r
 5 misit ad clabum et dextera ad fabrorum malleum percussitque Sisaram,
 querens in capite uulneris locum et tempus ualide perforans'. Et plus
 est, ut reor, capulo tempora perforari quam uerbis ueridicis inimicos
 Domini uulnerare, ampliorque merces est pro uere sancta sanctorum, ut
 iam prefatus sum, et pro eternum uite statum sine fine futurum pugna
 10 spiritalia preliare quam pro tipica et carnali Iherusalem uel regnum te-
 rrenum quandoque breui termino precidendum clauis et malleis decer-

7 2 Breu. Muz. (PL 86, c. 171) 8 1 Iud. 5 23-26

7 8 hetiam (h erasa) C || 13 hocculte (h erasa) C || 14 hora (h
 erasa) C || 18 inpuisare (e in i uersa) C 8 sententjam] i.e. senten-
 tia || 6 tempus] templum C

tare. Set hanc et prophetalis *spiritus* eo tempore benedixit et *omnis* ecclesie corus eodem hodie predicat modo quo tunc *sancta* uniuersalis congregatio conlaudauit. Certe qui hostes ecclesie maledicentes maledictos esse adfirmat, a ueritate resiliens religionem sacram detestat. 15
 Superest ei ut post presentium infamationem *anteriorum sanctorum* celeberrimum infringat agonem. Maledicat Iahelem, quam profetalis in conuentu plebium inspiratio benedixit. Maledicat Iudit, que dolose iuxta sensum derisorum [g]regem occisit. Maledicat et alios innumeraui-
 les patres, qui usque ad mortem bellantes zelo Domini inimicos Dei non 20
 solum uerbis, set gladiis truncauere. Et si a uiris strenuis seuerita-
 131^r tis non recipiunt pro fide prelium intentandum, saltem | a feminis dis-
 cant uirilem de hostibus adorearum sublimari tropheum, et sexus fortior
 pudeat sexu superari femineo. Postremo quod omnibus sacrilegum esse
 uideuitur: si certe tantum aduersor est, ecclesie *sancte* maledicat, qui 25
 maledicentes se cotidie maledicit. Et utique maledictor ecclesie est qui
 uiscera ecclesie maledicit, immo qui ipsius ecclesie, que non magis in aliis
 quam in ipsis martiribus computatur, infamator profanus est. Numquid
 non doctor noster, ecclesiarum Xpi magister, Paulus gentium apostolus,
 uas Xpi electus, hunc angelum digito quasi denotans presago spiritu 30
 maledixit dicens: 'Si quis uobis aliud euangelizauerit preter id quod
 accepistis, anathema sit amen. Etiam si angelus de celo euangelizauerit
 uobis aliud, anathema sit amen'? Ecce angelus ille maledictus osten-
 ditur qui Pauli monita auctoritate alia uia dextruere conatur, nisi forte
 aut angelum bonum a tanto apostolo maledictum esse dicatis aut hunc 35
 impurissimum, qui se prebuit ad hauitandum impurissimo angelo, ipsut
 predicasse quod Paulus procaci dicacitate reclamanti mundo profertis.
 Et uerum est quod a tempore iam dicti summi magistri nullus alius sub
 132^r nomine angeli deuia eius predicationi et euangelice aduersa adducere |
 ausus est secte, nisi iste qui sub nomine Gabrielis alteram Dei se homi- 40
 nibus detulisse mentitus est legem. Et licet multi ereseorum auctores
 angelorum tenebrarum inuasionem fuisse <n>t delusi, tamen nullus eorum
 testamentum uice Dei presumptus est usurpare. Uerum si angelus de celo
 deuia nostre fidei proferens ore anathematatur apostoli, quid putandum
 est uaso illi nequissimo conuenire, si abitator eius tam acerbo maledic- 45
 tionis uulnere condemnatur? Sed hec et alias.

31 Gal. I 8-9

19 del. N Florez || 21 seueritatis corruptum; euirati uel ueritatis scrip-
 serim, strenue seueritatis N || 25 fort. <in> tantum || 34 monita] i.e.
 munita || 37 reclamanti N¹ Florez (cf. ep. XVIII 2): reclamasti C ||
 42 add. N Florez || 46 alias N Florez: elias C

9. Nunc ad teporem *nostrorum* reflectamus narratjonis articulum et totjus *nostre* tepiditatis statum paruis sermonibus propter iustum diuinum conprobandum exponamus iudicium. Numquid ipsi *nostri*, qui palatino officio illorum iussis inserbiunt, eorum non sunt implicati
 5 palam horroribus? Eorumque inquinati fulgentes se dicunt esse fetoribus, quum enim palam coram ethnicis oratjonem non faciunt, signum crucis oscitantes frontem non muniunt, Deum Xpm non aperte coram eos, set fugatis sermonibus proferunt, uerbum Dei et spiritum ut illi asserunt profitentes suasque confessiones corde qvasi Deo omnia inspiciente
 10 seruantes. Quid his omnibus nisi uarietatem pardi zelo Dei zelantibus siui inesse hostendunt, dum non integre, set medie Xpianismum defendunt? Hec tamen omnia bona defendimus et non damnaulia, sed optima | predicamus et Xpianos contra fidei sue socios pro regis gratja 132^r et pro uendibilia munera et defensione gentilium preliantes non male-
 15 dicimus nec detestamus, set religiosos pro Deo uero certantes anathemate percutimus et infamamus. Et hec tota metu terreni regis urgente peragimus, quem ueloci fine carere fide induuitaui retinemus, et terrorem eterni regis, ad quem citjus tray nos uere credimus et tenemus, pos tergum reicimus et conculcamus adque qui eorum horroribus contra-
 20 dicit hereticos et inscios iudicamus. Nostra contra nos dimicant arma et in uertice nostro descendit iniquitas nostra. Egregii predicatorum et admirauiles gregum electi, boni et nonni pastores, sicine nos docuit Xps, sic homnes apostoli et doctores, sic cuncti qui animas pro ueritate ponentes per diuersos sudauerunt agones?

10. Rogo unde noua hec in ecclesiis est orta clementja que infernali <a> hec uomvit dogmata, aut si temeritatis hanc uocem putatis, proferte quis hec pius iussit apostolus. Si horror non est patule expugnandus, ut quid descendit Dominus Ihesus Xps, ut quid non interrogan-
 5 tibus nec de sua conuersione querentibus ultroneum lumen cecis adibuit? Ut quid profete, ut quid apostoli missi? Ut quid doctores, ut quid pastores preuisi, nisi ut debelletur | imperitja et ultjonem recipiat omnis 133^r perfidia? Quomodo impleuitur quod Dominus futurum esse predixit nulla in gentibus predicatjone tonante? 'Quum predicatum fuerit hoc
 10 euangelium in huniuersa creatura, tunc erit finis'. Adtendite et tanti opificis sermonem discutite: 'Dum predicatum fuerit hoc euangelium in uniuersa creatura'. Et utique predicatjo ignorantibus et non credentibus inducitur, non iam ea que credenda sunt uenerantibus et colenti-

9 21 cf. Ps. 7 17 10 9 Matth. 26 13

10 2 add. N || preuisi] prouisi N¹

- bus [nota] sepius intentatur. Fidelibus enim nota ingerere conlatjo uel
 confestjo nominatur. Predicatjo tamen ea, nisi fallor, ueridice dicitur 15
 que uelut ex opere, ut apostoli omnes fecere, cum periculo etjam capitis
 oportune inportune ingeritur, et ut lumen fidei recipiant non credentes
 frequenter cum casu etjam si occurrerit periculi indagatur. Et certe
 non aperte ut omnis creatura euangelii predicationem dixit recipiat, set
 ut predicatjo ecclesie omni mundo generaliter clareat, per quo mi[ni]sterio 20
 et predicatoribus inferatur deuitum premium et contemtoribus iustis-
 simum eternum sine fine supplicium. Nec tantum illa apostolica tempora
 predicationi fidei est contradenda, immo quousque omnis gens et lingua
 133^r Xpi euangelio credant | predicatjo ecclesie est per omni seculo seminanda.
 Puto quod in hac Ismahelitica gente nullus actenus extitit predicator 25
 per quod deuiores fidei tenerentur. Isti enim, ut ita dicam, apostolatus
 uicem in eosdem et euangelicam predicationem inpleuerunt eosque
 deuiores fidei reddiderunt, set nos crassa ignorantje nube contecti
 misterium currere euangelii non uidemus eterni et euangelizantibus
 genti iustitjam, in qua nullius predicatjo actenus prebuit uiam, insani[e] 30
 uociferamus esse uecordiam, non complementum, euangelizantium pres-
 cientjam presagatam. Quanto namque filosofos super omnes aliarum
 gentium se esse glorificant, tanto ab humilibus et a nicil preter Xpm
 scientibus et hunc crucifixum merito contemnuntur, contra quibus
 congrue et solite indoctos et mundiali disciplina incultos ipsa Ueritas 35
 parbulos mittit discipulos, ut rustici et qui contemtibiles uidentur
 mundo filosofos et regali infola decoratos uerbis impetant, pedibus con-
 terant omnemque potestatis tumorem calcaneo fidei pro nicilo ducant.
 Hoc est quod egregius doctor Arnobius in hoctauo decimo Psalmo ex-
 134^r posuit: 'Nec est', inquit, 'qui se abscondat a calore eius'. 'Nulla enim', | 40
 inquit, 'gens erit in seculo ad cuius notitjam non adtingat calor fidei
 Xpiane, in quo est lex Domini inreprensiuilis conuertens animas, inui-
 tans ab errore ad iter rectum, a mendacio ad ueritatem, ubi sunt letitje
 letificantes corda'. Uere calorem fidei Xpiane hec Ismahelitica gens
 ignorat et ministros Domini igne urente conspersos actenus nesciebat. 45
 Facti sumus, o fidei nostre si tamen dignatis esse consortes, canes muti

39 Arnob. *Comm. in Psalm. XVIII* (PL 53, c. 349)

14 *deleui*; est enim adnotatio marginalis ad sequenda lectoribus commen-
 danda, quae saepiuscule in huius temporis codicibus occurrit (cf. Matr. BN
 10018 f. 22^r, 32^r, 33^r, 41^r, 55^r, 55^v, 56^r, 58^r, 59^r, 61^v, 66^r, 69^r, 69^v, 77^r,
 78^r, 80^v) || 20 *deleui* (cf. infra u. 29) || 28 nos N¹ Florez: non C ||
 30 *deleui* || 32 namque et (et eraso) C

non ualentes latrare. Imp <1>etum in nos est celestis bibliotece cultoris Iheronimi sanctissimi dictum, in quo hullut exponit profeticum: 'Speculatores ceci omnes, uniuersi canes muti non ualentes latrare'. 'Muti
50 ad loquendum contra aduersarios, in nostros rabidi canes sumus. Set Dei potius sequamur uias'. Nobis uero lupi qui circa caulas seuiunt uocem increpatjonis tulerunt. Inaudito genere et inuiso lupi et canes in pace reuersi sunt.

II. Hanc uero superbiam, quam nostri humiles in causas Dei tenendam conlaudant, per maiorum scilicet storias requiramus et quam uerum proferant conprouemus. Nonne Helias ab omnibus profeta magnus habetur? Et certe ipse est qui zelo Dei non solum uerbis, set ense accinctus ultra quadringentos Bahal non timuit profetizantes truncare | cul- 134^v
tores et duos quinquagenarios igne consummens tertjum non molledine mentis et humilitate se deprecantes, set inlesum dimisit merito ipsius operis conprobato, clementem Dominum ad uindictam prouocans et ante diem iudicii impios igne consummens. Nonne ipse est qui zelo Dei
10 et omisse fidei celum clausit, nubes proibuit et terram idolatrie inremediauili penuria panis afflixit tribus annis et sex mensibus imbres proibens et misericordissimum Deum a pietate solita oratjone suspendens, nulli pius existens, set perseuerans inmitis et rigide pro ratjone crudelis nec etati uetule parcens? Et quod magis crudelitatis et inreligiosi animi
15 esse poterat signum, infantum a perfidia innocentem parentali etatem multo seuerio iuxta uos zelo contra sententja Dei, qua iubetur ut pro patris nequitja non ulciscatur parbuli anima, non uereret tantus et talis profeta truncare. Hanc crudelitatem Moyses legifer Dei et scole altitonantis per quadraginta dies discipulus non solum in Egyptjum zelo
20 Dei husus est, set in tabulis digito Dei scriptis quas infringere non retractauit temere. Santissime et liuerali fortitudine egit et pro hoc non iram Dei, set gratjam | meruit. Forte hanc seueritatem homo mansuetissimus per quadraginta dies quibus cum Domino moratus est imbutus fuit, qui mox ad plebem preuaricantem descendit, tabulas ut dixi Dei
25 confregit et ad populum ueniens ayt: 'Ponat uir gladium circa femur suum. Ite et recedite de porta usque ad porta per medium castrorum et occidat unusquisque fratrem et amicum et proximum suum. Ceci-

48 Is. 56 10 || 49 Hier. Comm. in Is. XV 56 10-12 (PL 24, c. 545)
11 5 cf. III Reg. 18 || 6 cf. IV Reg. 19 sqq. || 11 cf. III Reg. 17 ||
25 Ex. 32 27-28

47 addidi || celestis N¹: celeste C || 48 hullut (prima u in i uersa) C
11 7 deprecantes] i.e. deprecantis || 21 uerba temere. Santissime suspecta; temeritate sanctissima N¹, fort. recte

deruntque in die illo quasi uiginti milia uirorum'. Set et Datan et Auiron
 contra se indeuite consurgentes a terra conspiciens deuorari nulla pietate
 solita inflexus, qua sepe pro prebaricatori populo Dominum deprecabat, 30
 commotus est, set futuram intendens emundationem multorum necem
 equanimiter tolerauit paucorum. Horum crudelium exempla superha-
 bundant et diuine pagine ab hos auctores crudeles scripte, nobis mansue-
 tudinem ingerentes, hostes Dei insectare perfecto odio suggerentes,
 super sacrificium acceptabilem hanc crudelitatem quam putatis et 35
 uerbis et operibus clamant. Inde Samuel crudelis, immo Creatoris serbus
 fidelis regem pinguissimum truncat quem pius Saul rex uester conserbat.
 Set Deus omnium crudelem probans et mitem reprobans reicit pium
 135^v Saulem et elegit | Samuelem trucem. Nouerat namque Samuhel probans
 indisciplinatum molledinem et Eli magistrum expulsum et populum 40
 dominicum arca legis in ali<geni>genarum potestate redactum. Dicit
 et David: 'Nonne qui te oderant, Domine, oderam et super inimicos
 tuos tauescebam? Perfecto odio oderam illos. Inimici facti sunt mici'.
 An ignoratur zelum Finees et exorationem eius iram Domini mitigantis,
 ita ut ore profetico de eo spiritus dicat diuinus: 'Stetit Finees et exhorauit 45
 et cessabit quassatio'. Et certe exoratio illa uoce psalmografi precan-
 tata gladii inmitis in contemptoribus fuit sententia. Uideant nostri mise-
 ricordes hanc crudelitatem exorationem existere et desinant in rebus
 diuino sermone sacratis pietatem et humilitatem pretendere, pro qua
 Saulem a regno reiectum et Eli sacerdotio uel uita legunt exemptum. 50
 Recolant seueritatem Petri et Pauli in Simonem uel Elimam magos seu
 in Ananiam adque Saffiram. Et qui in suis contumeliis erecti, elati, su-
 perbi sunt et inflexi et contra ostes Dei humiles, mansueti, simplices
 apparent et quieti, discant tam a Xpo rerum omnium Deo quam hab
 omnibus propehtis, apostolis seu patribus uniuersis ad inlata obprobria 55
 136^r propria existere humiles et deiecti et pro | diuinitatis ulciscendum con-
 temtum fortes et rigidos esse debere et non pietatem horum incongruam,
 set crudelitatem hanc sanctam utere. 'Non est enim crudelitas', ut beatus
 Iheronimus ait, 'pro Deo pietas', quod in secundo libro apertioribus

28 cf. Num. 16 || 37 cf. I Reg. 15 33 sqq. || 42 Ps. 138 21-22 || 44 cf.
 Num. 25 7 sqq. || 45 Ps. 105 30 || 50 cf. I Reg. 3-4 || 51 cf. Act. 5,
 8, 13 || 58 Hier. ep. 109 3

34 odie (e in o correcta) C || 37 quem N Florez: quam C || 39 Nouerat
 (u in rasura alio atramento) C || probans] propter N¹, fort. recte || 41 add.
 N Florez (aligenigenarum scripsi ut haplologiae causa pateret) || 47 Uideant
 N Florez: Uideans C || 58 crudelitatem N Florez: credulitalem C || 59
 secundo (do in rasura alio atramento) C

60 *indiciis et euidentioribus probamentis ex doctorum oraculis conprouauo.*
Set hec et alias. Nunc ad prepositum reuertamus.

12. Persecutio unde orta sit aperte digestum est et ideo ad nostros
spontaneos martires properemus. Zelo Dei Ysaac religiosus non humana
instigatjone, set diuina ccmotus nec usitatum callem nostris temporibus,
set oblitteratum incedens antiquitus, persecutjonis fumum equo non
5 suff[ic]erens animo iudicem adiit et ea que ille flagello diro uexatus
negauat, que inter uerbera se non dixisse iactator deuilis personauat,
adleta fortis, belliger miles abundantjori prosecutjone firmabit, potjori
prelio intentauit et ingenua mente incoabit, peregit, consummauit,
impleuit, ut ostenderet homnibus fidei se zelo commotum, non timore
10 necessitatis preuentum, ut constanti fiducia eclesia prelians bella aperte
proferret et patule quod quibusdam indiciis super conpresum satage-
bant firmare, ut produceret Dominus athletarum suorum mundo uicto-
riam et militum suorum rude mundo | propalaret constantjam et hos- 136^v
tenderet quod in nobissimis temporibus uictores haberet qui bella Domi-
15 ni et instinctu quo prisci intentauerant preliarent. Quid in hoc culpan-
dum ducitis? Ecce persecutjonem ab ethnicis natam prouauimus, ecce
et nostros zelo Dei, non hominum insurrexisse firmauimus. Quid in oc-
culpandum putatis? Queso, edicere non moretis. Conspexerunt certa-
minis prelium, adorsi sunt fidei lorica induti pulcerrimum bellum. Pro-
20 pero cursu, inpigro gressu, postquam occisum hunum et alterum uul-
neratum uiderunt, ad certaminis campum ob glorie palmam occurrerunt.

13. Uiri erant strenui et bellatores pugneque spiritali <s> desideran-
tes agonem. Ubi se talis preuit hactjo qualis obtauatur occasio, coibere
non ualuerunt cursum, quia conati sunt implere eterni sui Domini ius-
sum. Quid inbecillium deuilitatem oponis et ne terreantur infirmi fortes
5 infringis? Si infirmus, deuilis, inanis, timidus es et inflatus, quiesce et
noli contra ciues certantibus preliare, set residens et euentum rei expec-
tans disce linguam tacendo frenare. Si habilis, si fortis, si audax, si
constans et aelectus es bello Dei, contra hostes ut strenuus et non ut
ignauus contra tuos | iacula torque. Quare intentjonem mirauilem, ig- 137^r
10 neam et resurrectjonis admirande fiduciam et spei gloriose constantjam
et zelum fidei hac religionis catholice gloriam non auertis? Quur uite
prepositum et ordinem sacrum et confessionis prolixum dispositum

60 euidentioribus (u in rasura alio atramento) C || prouamentis (u in
rasura alio atramento) C || 61 alias (prima a in rasura alio atramento) C
12 5 del. N Florez || ille] scil. Perfectus || 6 iactator] fort. luctator ||
10 eclesia] ecclesie N¹, fort. recte || 11 conpresum] scil. Perfectum || 12
suorum N¹: suarum C 13 1 add. N || 8 aelectus scripsi (cf. Iudith 3 8):
abiectus C, aptus N Florez || primum ut Florez: et C, esto N

et internum longum animi prelium et contra diabolum uel Amalacitarum
 cuneos erectjonis uexillum tua prosecutjone infringis? Ut quid catholicis
 et sancte ecclesie filiis et pio docmate eruditis et Xpi sequipedis et a mundi 15
 actjone secluis et Deo solo herentibus mendacii neuum inducis? Quur
 non uereris bonam ut Mariam elegantibus partem aduersari et emulis
 Xpi in sententja ultjonis contra sanctos perfide latam quantum in te
 est consentire? Illi occiderunt gladiis quos aduersos sue fidei prouauerunt,
 tu occides sententjis quos fidei tue concordēs non nescis. Illi eos a mun- 20
 diali uita tollere conauere, tu eos a uita eterna niteris segregare. Set
 absit ut segregentur a uita qui animas perdiderunt pro uita. Absit et
 procul sit a sensibus nostris ut cultores ueritatis et Xpi tanto tempore
 confessores inludente diabulo extremum mendacio concluderent cursum.
 Dicat hec imperitje factjo et predurata occulto Xpi iusto iudicio insen- 25
 137^r siuilis multitudo, et summum Xpianismi ordinis gradum | petulans
 quisquis ille diabulo in fine prosternat [et] euigilans ipse nobis quid
 de ceteris ordinibus sentjat si forte ualet exponat. Nostra uero egena
 dolis simplicitas et ecclesie pura nobiscum casta sinceritas et confessionis
 ordinem diuino spiritu celebrat duci et ueritatem regibus nuntjantes 30
 inlustratos asserit Xpi respectjone felici.

14. Set obicitis: 'Eorum occasione baselice Dei uiduate a sacerdoti-
 bus manent et persecutjone grassante interdictum est sacrificium iuge'.
 Ad hec uerax sic respondit professio: 'Nostra, nostra hec fecerunt delicta,
 que contra martires Dei, immo contra ipsum Dominum est insurgere
 ausa'. Recolat fraternalis uestra collegia quanta et qualia uesanie com- 5
 moti procella contra Deum rebellionis arripuit arma, et tunc sanctis
 martiribus neuum hunc si ualet inducat. Nonne ipsi qui uidebantur
 columnne, qui putabantur ecclesie petre, qui credebantur electi, nullo
 cogente, nemini prouocante iudicem a[u]dierunt et in presentja cini-
 corum, immo epicureorum, Dei martires infamauerunt? Nonne pastores 10
 Xpi, doctores aeclesie, episcopi, abbates, presuiteres, procures et magnati
 hereticos eos esse publice clamauerunt et publica professione, sine
 desquisitjone, absque interrogatjone, que nec imminente mortis senten-
 138^r tja erant dicenda spontanea | uoluntate et liuero mentis arbitrio pro-
 tulerunt? Calcata scilicet conscientja et fide despecta mendacio cuncti, 15
 heu pro dolor, serbierunt et quos in catholica fide natos et matris ecclesie

14 prosecutjone scripsi: persecutjone C || 20 nescis N Florez: nes̄cis (i.e. ne sanctis) C || 21 uitam (m expuncta) C || 27 deleui || ipse N Florez: ipso C || 31 asseri (i in it uersa) C 14 5 collegia scripsi: collegio C, collectio N Florez || 6 rebellionis N: rebellionem C || 9 del. N Florez || 10 Dei N Florez: di C

uberibus nutritos nouerant, meretriceo concuiitu et adulterorum ciuo pastos esse firmarunt.

15. Et esne aliquis de flagello qui aduc conquerat digne, quum causam ipsius patentem uidet flagelli? Nonne prespicuum est quod isti omnes mendacium fuerunt professi et secundum ueritatis dictum, huius extremi temporis designantem periculum, 'scandalizati electi'? Electi enim quia
 5 speculatores gregis Dei et sacris ordinibus decorati, set scandalizati dum ueritatem que Xps est timentes publice contestare falsum conati sunt rouorare. 'Perdes eos', ayt scriptura, 'qui locuntur mendacium', et: 'Os qui mentitur occidit animam' multo magis propriam quam eternam. Nam ut ueritas Xps est Dominus, ita mendacium Antixps diabolus. Respuentes qvoque, ut ayt apostolus, ueritatem recipient mendacium, hoc est, ipsum hostem extremum ultimo iudicio condemnatum, diaboli organum et omnium falsitatum abtissimum titulum. Nicil quippe ueritati nisi falsitas contrauenit, et aut diuuium quod qui mendacium dicit, a Deo qui ueritas est mox recedit. Et non solum mendacium in
 10 leuibus et mediis incurrimus | causis, uerum etjam in rebus summis 138^v et principali nomine consecratis. In ipsa specialiter fidei ueritatem persecutjonis articulo coartati nos multo amaritudinis infecimus felle et cultores Xpi hereseon scandalo, quando in nobis extitit, induimus olida pelle. Hec que foris in publico et potestatibus nos deuaccantibus feris
 20 actum est, forsitan alicui poterit uideri inultum. Quid obtendendum est de illis quos ecclesiastice interdiximus et a quibus ne aliquando ad martirii surgerent palnam iuramentum extorsimus, quibus errores gentilium infringere uetuimus et maledictum ne maledictjonibus inpetirent euangelio et cruce educta ui iurare improbiter fecimus, immo feraliter
 25 et beluino terrore coegimus, minantes inaudita supplicia et monstruosa promittentes truncatjonum membrorum uaria et horrenda dictu haudituue flagella? Et ue nobis, contra euangelium euangelio usi sumus. Quisquis namque maledicere prohibet utique benedicere iubet. Pensemus hoc in loco, si uobis iustum uidetur, nostras in publico mendaces et
 30 illorum professiones ueraces. Illi dixerunt quod omnis ecclesia predicat, nos diximus quod cuncta Xpianitas infamat. Illi pseudopphetam maledixerunt, nos cultores Xpi detraximus. Illi persecutores ethnicorum, | 139^r

15 4 Matth. 24 24 || 7 Ps. 5 7 || 8 Sap. 1 11 || 10 cf. Rom. I 25

15 2 patentem] fort. patenter || quod N Florez: quos C || 18 quando] i.e. quantum (N¹) || 28 Penesemus (tertia e erasa) C

nos persecutores Xpīcolarum, illi audaces et erecti contra diabolū, nos superbi contra Dominū. Illi contra regem superbierunt terrenū, nos contra regem immortalem eternū. Illi *que* corde retinebant ore sunt 35 professi, nos aliut corde aliut hore professi. Illi confessores et testes ut dixi ueraces, nos, uē mīci, finctores fallaces. Carnalibus uero et minus peritis scandalū nasci tempore martirii beatus et lumen noster Ysidorus in Rerum Nature libro euidenti eloquio et abta figura stelle cuiusdam Orionis nuntjat: 'Horiones autē', inquit, 'significant martires, nam 40 sicut iste nascuntur in celo tempore yemis, ita in eclesia martires procedunt tempore persecutjonis. Procedentibus Horionibus mare turbatur et terra, obortis uero martiribus terrenorum et infidelium corda tempestate iactantur'.

16. Set forsitan aliquis simulatjonem in causis talibus dispensatorile asserit dignam et apostolorum auctoritate uel legis hanc fribole intenditur adfirmare. Percurrant breuiter ipsas dispensatorias ratjones et aperte inbenie<n>t nullum in causis principalibus officiosum mendacium frequentasse nec hanc usos fuisse in periculum anime, set ubi 5 multorum salutem suumque in futurum principalem noberant dispositum saluberrime parturire. Quod regis Srahel simulatio facie tenus 139^v proferet, | qui se idolum uelle colere professus est, ideo ut sacerdotum latiuola per diuersa uagantes facili euentu prosterneret, dicens: 'Congregate mīci omnes sacerdotes Baal. Si enim Acab seruiuit Bahalim in paucis, 10 ego seruam in mvlts'. Sic et David mortem corporis, non anime inminere respiciens insaniam finxit et letalem casum non fidei, set membri quem incurrerat deuitabit. Hoc modo Paulus uel ceteri seniores apostoli simulasse credendi sunt legis cerimonias implebere, ut saluti gentjum per hanc dispensatjonem fieret consultum, paruipendentes priuatum 15 dispendium in conparatjone totjus mundi cui ex hoc imminebat remedium, nec ad idola colenda inflexi, set ad cerimonias Dei uiui sunt licet iam illo tempore auolitas conuersi.

17. Hec auctoritates alio in tempore sunt frequentande nec in principali, ut diximus, fidei sancte cultu utende, set subsequenter in salute corporis et homynum absque detrimenta fidei conprobande. Mendacium uero et simulatjonem penitus fugiendam in re diuina auctoritate sacrata

40 Isid. *De rer. nat.* 26 1 16 9 IV Reg. 10 18 || 11 cf. I Reg. 21 13

40 Orionis N: Orione C 16 1-2 dispensatorile *corruptum*; dispensatorie Florez; an dispensatorio iure? || 3 intenditur adfirmare *suspectum*; fort. intendit orsa firmare || 4 add. Florez || 5 usos N Florez: ušos (i.e. uestros) C || 16 cui N Florez: qui C || 17 colenda Florez: colendi C

5 Eleazarus in libro *secundo* Maccabeorum luminositer docet. Qui ab amicis amonitus ut secreto carnes alias preter immolaticias uel suillas ederet simularetque se prohibitas comedere, quas rex impius uesci instanter urgebat, ut et | mortem euaderet legisque non preuaricaret decre- 140^r
tum, simulatum contempsit deludium ut propalatum sustineret trofeum,
10 secuturis seculis uirtutis sue per hoc insinuans exemplauile documen-
tum. 'Non enim etatem nostram dignum est, inquit, fingere, ut multi
adulescentium arbitantes Eleazarum nonaginta annorum transisse ad
uitam alienigenarum et ipsi propter meam simulatjonem et propter
modicum corruptiuilis uite tempus decipiantur, et per hoc maculam adque
15 execratjonem mee senectuti[s] conquiram. Nam etsi in presenti temporis
suppliciis omnium eripiar, set manus omnipotentis neque uibus neque
defunctus effugiam. Quam hodie rem fortiter uita excedendo senectute
quidem dignus appareo, adulescentibus exemplum fortem relinquam
si prompto animo ac fortiter pro grauissimis et sanctissimis legibus honesta
20 morte perfungar'. Iste enim et simulare potuit sine transgressione inli-
cita et licita non simulanter, set uere frui. Set rennuit et pretiosam
mortem pro Domino et legitima eius uolens incurrit, dicens in sui transi-
tus hora: 'Domine, qui abes sanctam scientiam, manifeste scis tu quia
quum a morte possim liberari duos corporis sustineo dolores, secundum
25 animam uero propter timorem tuum libenter hec patior'. Huius imitare
deciuit factum prouabilem et non pro suillas carnes, ut ipse | uenerauilis 140^v
senex, set pro ueritate que Deus est usque ad effusionem sanguinis oportuit decertare. Hec pro horum simulatum fidei documentum. Set satis
hoc loco digestum.

18. Nunc ad ea que ceperam flecto articulum et probare nostro
uitio inlatum iterum intentauo flagellum. Nostra hec, fratres, nostra
desidia peperit mala, nostra impuritas, nostra leuitas, nostra morum
obscenitas. Dum timemus ubi non est timor et paruipendimus pro eo
5 quod differtur supplicium sempiternum, secuti sumus orrendam mortem
et iniucundum infernum. Unde et tradidit nos Dominus qui iustitiam
diligat et cuius uultus equitatem decernit ipse bestie conrodendos.
Suscitauit enim super nos ipsum quasi proprie maledictum, qui omnem
Xpianitatis gradum et totius ecclesie statum contriuit necque digne et

17 11 II Macch. 6 24-28 || 23 II Macch. 6 30 18 7 cf. Ps. 10 8

17 12 arbitantes] arbitrantur C || Eleazarum] e Eleazarus C || 14
corruptiuilis] corruptiuile C || 21 simulanter N¹ Florez: smulantur C ||
23 scis] scis (i.e. sanctis) C || 24 duos] dolos C || 27 que N Florez: qua C
18 1 probare N Florez: probate C || 7 decerni (i in it uerse) C

iuste merito terra tenus coequauit. Nam dum maledicere leuiter sanctos 10
 Dei nostra non timuit leuitas et maledictum defendere, immo cotidie
 publico sermone laudare in ecclesia ex precellenti loco nostra conauit
 temeritas, ilico quasi ex inferno productum ipsum, quem preconauili
 uoce defendendo quasi laudauimus, erecto in apice super nos iusto Dei
 iudicio dolumus, quem non mitem, set crudelem et dirum adque iugulum 15
 141^r in nostris cerbibus | acuentem actenus sustinemus. Iniquitas nam
 nostra in uertice nostro descendit et malitia calcanei nostri nos circum-
 dedit. Nec conquerere de corundam Xpianorum, immo publicanorum
 insurrectjone deuemus, qui ipsi contra nostre fidei cultores surreximus,
 et in quantum potuimus sanctos Dei dicacibus uerbis maledicendo 20
 turpauimus. Et licet iste persecutor ecclesie publicanus multum permit-
 tente Deo contra fidei sue canis surrexerit ravidus et prebuerit gentili-
 bus gladium ad populum Domini iugulandum, tamen, sicut confitendum
 est hoc fidelibus iuste et merito preuaricationis euenisse, ita e contrario
 fatendum est illum diaboli membris adhesisse et ad probatjonem 25
 ecclesie et palearum uentilatjone instinctu demonis et peccati aculeo
 prosilisse. Cuius [re]surrectjo licet permissione omnipotentis, ut diximus,
 actenus protendatur, tamen post peractum uentilatjonis uel probatjonis
 iudicium seueriori, immo uero iudicio punietur, ut et Xpi ecclesia proba-
 tjonis camino clarescat et hostes eius digna sententja tenebrescant. 30
 Quid enim aerum incomoditates, quid inclementja celi, quid immensitas
 imbrium, quid fames populorum nisi iram Domini clamant et uindictam
 141^v iam iamque imminere minitant et intentant? | Templata enim Xpi a sa-
 crificio desolata et loca sancta ab ethnicis extirpata et a public<an>o
 eodem [loca Dei dextructa] censa crudeliter adgrauata per incommodita- 35
 tes aerium et disturbatjones gentjum et incursiones uindicauitur prelio-
 rum. Hen enim omnis plaga fidelibus ad premium proficit, infidelibus
 ad supplicium crescit. Mundamur namque per seculi istius pressuras,
 si tamen resipiscentes nostras disposuerimus curare quas contraximus
 culpas. Ceterum si in errore pristino perdurantes obstinata mente et 40
 indomauili corde obliqua precalcauerimus itinera, cauendum est ne cle-
 mentissimi patris ad mayora ulciscenda prouocemus sententja et non
 redemtjonem, set gladium temporalem, immo mortem incurramus per-
 petuam.

17 cf. Ps. 7 17 et 48 6

22 fidei sue] fidem suam N, sed aliquid desideratur (u. gr. socios) ||
 26 demonis nescio quis ad codicis oram N¹: Domini C || 27 deleui (insurrec-
 tio N¹) || 34 addidi || 35 eodem scripsi: eadem C || adnotationem mar-
 ginalem deleui || censa scripsi: censu C

19. Miror tamen aliquos inuenire preparuos, forsan non homines
 set uere cum minoratjone dicendos homunculos, qui presulem infamant
 maledictum et martirium equo animo sufferunt detestatum, uenerantes
 iustas episcoporum in presulem currentes sententjas maledictjonibus
 5 et detestatjonibus plenas, et eodem mentis uigore aduersum fidei epis-
 coporum colentes decretum, sacrilegio et blasfemiis [ut leuiter putant]
 in tirunculos Xpi refertum, hominum maledictjones in episcopo adten-
 dentes | et humanas leges summa conserbatjone uenerantes, diuinas uero 142^r
 sanctjones contra hostem ecclesie temerantes et damnantes Xpi martires
 10 conlaudantes. Nec apertis oculis et reserato lumine se iuste maledicto
 uident addictos, dum benedictjonem nolentes Xpi contemserunt amicos.
 Quur enim biothenatum presulem rennuant nescio, dum testes Xpi
 et ueritatis ministros damnatjoni uero asserant et congruo subiaceri
 iudicio. Aperiamus ergo oculos cordis et iudicium Domini iustum in
 15 nobis uideamus seuisse et desinamus a contumelio martirum, ne nos
 ultjo regis eterni incorreptos perducatur ad Tartarum. Curemus ut non
 exeat magniloquium ex ore nostro et in celum ponere os nostrum uitemus,
 scientes quia misericordia et ira ab illo cito proximant et timentes ne
 subito furor eius ueniens disperdat nos, ne nobis illud Iheremie conue-
 20 niat dictum: 'Interfeci et perdidici populum meum et a uiis suis non sunt
 reuersi'. Et iterum: 'Multo lauore sudatum est et non exiuit ab ea nimia
 rubigo eius neque per ignem. Inmunditja tua exacrauilis, quia mundare
 te uolui et non es mundata a sordibus tuis'. Hec et his similia intuentes
 et sanctorum multorum opera compensantes uictoriasque fidelium exto-
 25 llentes glorificemus Dominum et nodum figamus criminibus et dente. 142^v
 rauido nostri inmemores, quietudine iam letantes eterna et Regi suo facie
 tenus seruientes beluinis morsibus non inpetamus.

20. Set si fidem Domini sicut dignum est non predicamus, saltem
 occulte predicantes dextras ausilii demus, rogantes clementissimum
 Dominum solite subuenientem delinquentibus Ihesum Xpm, qui et
 retro acta et nunc multotjens intentata indulgeat, hac ne deinceps
 5 preceps actjo consueute prouens cadat, sua inuicta infirmorum corda
 potentja teneat. Hec nostris non maliuole, set pacifice diximus. Aduersis
 uero constanter et elate, catholice ut iniunctum est ecclesiae filiis, prom-

19 17 cf. Ps. 72 9 || 20 Ier. 15 7 || 21 Ez. 24 12-13

19 2 presulem] *Saulum traduci putant Bravo (Catálogo, p. 153), Simonet (Historia, p. 435), Sage (Paul Albar, p. 39-40) || 4 iustas (i.e. iustas) scripsi: letas C, latas Florez || 6 uerba ut leuiter putant, exclamationem cuiusdam lectoris stomachabundi, deleui || 14 oculos N Florez: oculis C || 25 nodum] potius modum 20 7 catholice Florez: catholica C*

simus et incondito eloquio que sunt nostre uisa inscitje, ut conatus
 adfuit, tramite breui digessimus, et licet inconposita dictjo sensum lec-
 toris eneruet, tamen instantis deuotjo non inculta pensauitur, si quo 10
 animo ceptum est Xpiano modo libretur. Neque enim tam densa equitu-
 dine teneor ut mei ob <1>itvs, per qua displicere uiris strenuis timeo,
 per hec laudis me reputem gloriam incurrisse, quia nec in liueralium artjum
 disciplinam non excultum proprium ignoro studium et nescientjam meam
 143^r ipse non nescio, et quod magisterio humano non didici | exiungere aliis 15
 utpote ignarus non ualui. Et certe rusticitas, que mici uernula heret,
 incvlte lingue inponere silentjum debuit et ne peritissimis et aeloquentjae
 splendore fulgentibus me inportune ingererem sapientissime fortasse
 aliquis opinat fuisse uitandum. Set ego non quam uenuste, set quam
 uere scriuerem cogitans paruipendidi philosophorum omnium laudem, 20
 nec a defensionem iustitje lauia mea inerudita lingua proibuit, quia
 non inputatvr preputjum horis cui circumcisio iussa est cordis. Habet
 namque preputjum subdola et palpars inuectjo effrenata et metas
 transiliens exaggerata fatuaque dissoluta ira uel risu contextio, set et
 acurata dissertaque in rebus perituris et labentibus <sine> fine facundia 25
 uel in mundialibus et fidei aduersis eloquia polluta, incircumcisa et in-
 munditjarum sordibus sunt inquinata. Rusticitas autem fructuosa et
 inperitja in sacris extollendis misteriis non uenusta non ceno infidelita-
 tis et salebris uoraginibusque sordida turgit, set humilitate et ueritatis
 decore per se specificie fulgit. Et ideo si qua forte aduersantja catholico 30
 docmate neglegenter disserui non uoto, set cecitate mentis urgente,
 ea rogo lectores mei fletibus diluant, precibus tergant, oratjonibus
 142^r mudent, sermonum uero uitja tota oro intemerata | relinquunt. Iudex
 enim ille cui hanc intentjonem deuotjonis libaui non uerborum folia,
 set radicem cordis discernit nec adcuratjonem coruscam prose, set 35
 operis finem intendit. Agant eructuosas questjones filosofi et Donatiste,
 genis inpuri <s>, latratu canum, grunnitu porcorum, fauce rasa et
 dentibus stridente <s>, saliba spumosi grammatici ructent; nos uero
 euangelici serbi, Xpi discipuli, rusticanorum sequipedi, quibus iniun-
 gitur plena, quibus percipitur fortja et non caua, leuia et inflata, set 40

20 37 cf. Hier. Comm. in ep. ad Tit. III (PL 26, c. 631)

8 uisa Florez: uise C || 12 add. N Florez || 19 aliquis N Florez: aliquid C || 21 anec (a ut uidetur erasa) C || 24 post exaggerata substantium (ut puta discussio) excidisse uidetur || contextio] i.e. contextio (cf. infra 24 13) || 25 addidi || 29 fort. humilitatis || 31 neglegenter N Florez: neglegentur C || 37 addidi || 38 add. Florez || 40 percipitur] i.e. precipitur

olocaustomata iniuncta sunt medullata, sectemvr solida et sententiarum
 uiuacitate prespicua, non, quod absit, uacua et letali peste turgentja
 adque laudis humane ultro citroque fumosa, que magis mentem auctoris
 et tractantjum macerat quam textum aperiendo lectjonis animos fece
 45 conturna infectos inlustrat, ubique absque ratjonis camo procedens et
 habenis laxatis moëtarum fines magis transiliens quam adimplens, uno
 contumacie hictu editorem obserbantemque prosternens, dum et princi-
 pium a uana gloria summit et se nisi in laudantjum pectora non infundit.
 Hec contra Donatistas dixisse sufficiat.

21. Nunc ad ea post discessum defensionis nostre | redeundum est, 144^r
 que huic paruissimo opere culmen perfectjonis inponat et precursorem
 Antixpi tota liuertate testimoniorum fasce — tantum huic materiole
 exigue substendandum est! — facile conprimat uel dimergat. A Daniele
 5 capiamus initjum et ex parte que in Antixpo a beato exposita extat
 Iheronimo huic nefandissimo consentanea et uicina firmemus. Dehinc
 beati Iob de Behemoth uel Leuiathan dicta rimemus et sancti Gregorii
 concordantes expositjoni, que in Antixpo specialiter sunt designata,
 isti similiter hostendamus iniuncta. Sic tertjo loco ad Apocalipsin acce-
 10 dentes et aliqua <s> simili tenore species disserentes doct<i>oribus
 et inlustrioribus sequuturis disserendi omnia materiam relinquamus et
 post corundam prophetarum uel sanctorum difflorata oracula fine deuoto
 opusculum precidamus, ac in secundo libello doctorum sententjas con-
 gregemus nostrasque operosas fabellas ueracium stellatjone firmemus. Si
 15 enim Domitjum Neronem pro inmanitate scelerum Antixpm aliqui
 firmauere et Antjocum eundem figurare dixere uel ceteras pestes contra
 ecclesiam insurgentes precursores ipsius nefande bestie | doctores pro 144^v
 batissimi adstruxere, quid nos post odie incongrue garrient posuisse
 qui neuum operibus aliorum conant inponere? Ecce Danihelis presa-
 20 gium primo loco discutjens, breuibus et consequentjam abentibus con-
 clusionibus seruiam et non specialiter omnia, set aliqua ex parte expe-
 diam et hoc a patrum regulis in deuium non diuertam. Dicit namque
 de undecimo bestie cornu: 'Bestia', inquit, 'quarta quam uidisti quartum
 regnum erit, quod maius erit hominibus regnis'. Aut duuium quod Ro-
 25 manum significet, multotjens elebatum latjusque a regna cetera dila-
 tatum. 'Porro cornua decem ipsius regni decem reges sunt, et alius con-
 surget post eos et ipse potentjor erit prioribus, et tres reges humiliabit
 et sermones contra excelsum loquetur et sanctos altissimi conteret.
 Et putauit quod posset mutare tempora et leges et tradentur in manu

21 23 sqq. Dan. 7 23-25

21 10 add. Florez || addidi || 25 multotjens (en expuncto et v s.u. addita) C

eius usque <ad> tempus et tempora et dimidium temporis'. Que homnia 30
 storice et proprie Porfirius in Antjoco posuit, nostri uero in Antjoco tipice
 et uerius in Antixpō et rectius specialiter posuere. Nos tamen in hunc
 nostri temporis damnati hominis precursorem ex parte dicimus conue-
 145^r nire. | Nam in undenario numero surgens, qui scripturis sanctis semper
 infaustus est, tria regna perdomuit, dum Gregorum Francorum <que> 35
 que sub nomine Romanorum uigebant prouincias occupabit et Gotho-
 rum occidentalium colla uictrice planta calcauit uel dum decalogum,
 hoc est, uniuersalem religionem et numerum qui plerumque pro toto
 inseritur, dissipare conauit et contra fidem Trinitatis spe, fide, caritate
 munitam superuire temptabit, contra Deum excelsum sermones petulan- 40
 ti contumacia fabricans, grandia trutinans et fumosa illa contexens
 que uere Antixpō sunt preuia et humili religioni nostre satis aduersa,
 legem Domini miraculorum sole coruscant nebula inuolbere putans
 caligine et fauctoribus suis quasi ex iussu altissimi Domini ridiculo auso
 lebes et risu dignas texens storias, stilo falso, impura fronte, teatrali 45
 fabore fabulosa fingens mendacia nullo uirilitatis uel rationis uigore
 precincta, sanctos Dei conterens et de stellis celi, id est, ex ecclesie filiis,
 partem pede scurriuli calcans, quod magis oculorum indicio quam
 nostro expositjonis conprobatur eloquio. Iam uero 'tempus, tempora et
 dimidium temporis' capiti <s> eius specialiter iniungendum est Antixpō 50
 145^v et requirendum quur non aperte tres annos | et medium dixerit, set
 obscure illo uocabulo sermo husus fuerit diuinus quo <d> solitum est
 diuersum sensum in corda parturire doctorum. Nam et annus quattuor
 tempora habet et ipse unus tempus dicitur annus, et quinquaginta et
 centum et breuem et longum orarum, dierum, mensuum annorumque 55
 spatium temporum nomine designantur. Hebrei namque unum tempus
 septuaginta annos accipiunt secundum illud: 'Dies annorum nostrorum
 septuaginta anni[s]', uel iuxta numerum annorum quo sub Nabuquodo-
 nosor fuerunt seruitutis iugo addicti; eoque intelligentie genere ducti
 'tempus, tempora et dimidium temporis' in hoc loco Hebrei ducentos 60
 quadraginta quinque Ysmahelitarum deputant genti, quibus peractis
 finiendum regnum ipsorum satis audaci sermone confidunt, siquidem
 in hoc incarnatjonis Domini anno octingentesimo quinquagesimo quarto

51 cf. Hier. Comm. in Dan. XII 7 (PL 25, c. 577) || 57 Ps. 89 10

34 denario (un s.u.) C || 35 Francorum] potius Afrorum || add. N ||
 50 addidi || 52 husus N¹: huius C || addidi || 55 breuem (u in rasura
 alio atramento) C || 58 quo] fort. quos || 59 Eo (que in rasura) C || intel-
 ligentie (altera i in rasura) C || 60 Hebr (ei in rasura) C || 61 Ysmahe-
 litarum (Y alia manu) C || 63 octingentesimo (h erasa et u in i uersa) C

et era que currit octingentesima nonagesima secunda anni Arabum lu-
nares ducenti computantvr quadraginta, solares uero anni ducenti
XXVIII, ex qua summa superant annos solares sedecim.

22. Nos uero hec Dei soli intelligentje relinquimus et eis qui diuino
spiritu tacti possunt cum Moyse nubem conscendi et occulta Dei eo
reserante clara facie intueri. Sed sollerter est intuendum et legali disser-
tjonis studio preuidendum | ne hanc hobscuritatem inuolutam temerarie
5 temtet exponere mens uesana et multiplicem designatam sententjam
audacium et insolentjum retractare presummat insania detestanda.
Dicit enim in fine uoluminis: 'Pertransibunt plurimi et multiplex erit
scientja'. Diuersitatem tractantjum presago spiritu nuntjat, [et] non
stolidorum, set sapientjum commentaria prefigurans. Multiplex namque
10 erit scientja dum multi non errantes, set discutjentes opinauerint multa
et diuersorum temporum cause uno fuerint reuelate sermone. Unde
et opinor sub primaria significatjone figurarum et multiplici inductjone
problematum una eademque res sepissime multotjens repetitam et in
tribus et quattuor locis sub alia adque longe a priori monstratjonis
15 figuram id ipsut quod primitus figurare. Et hoc in omnibus operibus
profetje, ut opinor, debet intelligi et sub uaria repetitjonis specie totjus
temporis causas uno profetje libro signare. Quae sententja si digna et
amica mente perpenditur, non exage[ne]ratjone liboris inproauitur,
set euidetjum causarum euentibus confirma<ui>tur. Et isto inte-
20 llegentje genere confirmati eo possumus sine herrore procedere, ut non
solum profetas temporis ipsorum dicamus spiritu diuino nuntjasse quae
gesta sunt, set aetjam omnium seculorum | que gerenda erant euidenti-
ssime presagasse, ut sermo diuinus uno contextu sermonis totjvs seculi
exponeret casus. Ecce in Abbacuc contra Nabuquodonosor sermo
25 dirigitur: omni uicina et consentanea mox clarum uidentibus aperitvr,
nec a tramite ueritatis herrauiur si profetja aduersum Caldeos directa
in eos itidem exponatvr. Hoc quippe magis congruit sapientje Dei et
catholico cui seruimus dogmati quam ut dicamus huius uesani hominis
uel aliorum regnorum storiam profetice non preuisam. Quin immo, ut

22 7 Dan. 12 4

64 octungentesima (h erasa et u in i correcta) C 22 1 intelligentje
(altera i alia manu)] fort. intellegenda || 3 Set (t in d uersa) C || 8 deleui,
sed fort. praefigurat scribendum || 11 diuersorum N: diuersarum C ||
11-12 Unde debet, ut scripserim || 12 sub primaria scripsi: sublimaria C ||
13-15 locum male sanum sic concinnauerim: sepissime <adque> multotjens...
sub alia [adque] longe a prioris monstratjonis figura <figurata> id... ||
18 deleui || 19 addidi || 24 casus (u alio atramento in rasura) C || 28 ser-
uimus (prima u in rasura alio atramento) C || 29 storiam (i mox praescripta) C

mici uidetur, que specialiter in capite *perditorum* est dictum, in membro, 30
 immo ut euidentius dicam, in gutture eius acute cernentibus enigmatice
 seruit. Et hunc intellegentje sensum fides catholica non abhorret, nam
 ea que in fine uoluminis de ipso *superborum* capite *spiritus* dicit profeticus
 liquide et subtili indagine uentilata huic nequissimi *spiritus* hospiti
 disseritur intentata: 'Eleuauitur', inquit, 'et magnificauit aduersus 35
 omnem Deum', id est, gentium, quos quasi religione sui Dei magnificans
 despectjonis pede conteruit. 'Et aduersus Deum deorum loquetur magni-
 fica'. Scilicet contra *Dominum dominorum*, celi et terre creatorem aeter-
 num, legem illam quam instinctu demonum ex eius nomine ueneno
 composuit et sequentibus se falsum testamentum tertium falsa subrep- 40
 147^r tjone contexuit. 'Et Deum patrum suorum | non reputauit', hoc est,
Ismahelitarum idola que usque in ipsut tempus colebant. 'Et erit in
 concupiscentjis *feminarum*'. Quis non uideat hoc loco hunc impudicum
 specialiter hanc sententjam designatum? Et licet in Hebreo hec duuie
 positum relegatur, quod scilicet habeat uel non habeat concupiscentjam 45
feminarum, dicente Aquila: 'Et super Deum patrum suorum non inte-
 lleget et super concupiscentjam *feminarum* et super omnem Deum non
 intelleget'. Quibus uerbis, ut dixi, et abere eum inconcupiscentjam
feminarum et non abere intelligitur, quod dubie ideo reor positum esse,
 ut utrosque uno sensu sententje scientibus aperiret, scilicet in hanc 50
 priorem bestiam concupiscentjam *feminarum* adfirmans et in posteriore
 non inesse declarans, dum et habere et non habere uno intellegentje
 potest intelligi tractu. Nec fas est ut discordantja operum une adsig-
 netvr persone, set, ut dixi, ita uno sermonis textu unum indicat ut
 alium non dimittat, ita priorem sermo ferit propheticus ut nobissimum 55
 intactum diuinus non relinquat *spiritus*.

23. Conuenit et satis, ut reor, obtime congruit hoc in loco horum
 gentium deridendos recenseri errores homni^{que} ecclesie pro exsecratjo-
 ne habendos exponere fetores. Tradunt enim et quasi exclamatjone
 147^r egregia inportunis garriunt disciplinis hunc illorum amasium femellario |
 opere ocupatum pre ceteris hominibus *Afrodisie* obtinuisse uirtutem 5
 et abundantjorem omnibus a Deo suo illi pro munere datam *Ueneris*
uoluntatem licoremque spurcissimi operis et largiorem ceteris habuisse
 et faciliori effectum ab aliis digesisse fluxumque in coytum et uigorem,

35 sqq. Dan. II 36-37 || 46 cf. Hier. Comm. in Dan. XI 37-39 (PL 25, c. 571)

36 sui scripsi: se C || 38 Scilicet scripsi: scificet (i. e. sanctificet) C ||
 54 alterum ut N Florez: et C || 56 intactum N Florez: intactus C
 23 2 recensiri (prima i in e alio atramento correcte) C || 3 exclamatjone
 (x in rasura) C || 8 digesisse (altera i in rasura) C

immo copiam in femineam libidinem exercendam quadraginta uirorum
 10 a superis illi fuisse delatam. Quam spurcam pinguemque habundantiam
 olidi lumbi non a rerum parente Deo, ut predo iniquissimus somniauit,
 set a Uenere ludibriosa Uulcani coniunge, id est, ignis uxorem, que et
 propter spumosum licorem Afrodin dicta est, cui et opus uenerium ad-
 signatur, alkaufcit idem impudicus nominauit. Egregia sane laus et
 15 multum carnalium elegans munus, cui abte conuenit illa in Srahelica
 gente ex[h]acge[ne]ratjonis inuectjo, que hore super Egiptjorum fluxu
 manat profetico. 'Insaniuit', inquit, 'super concubitus eorum, quorum
 carnes sunt ut carnes asinorum et sicut fluxus equorum fluxus eorum',
 uel illut: 'Equi insanientes in feminis facti sunt. Unusquisque ad uxorem
 20 proximi sui inniebat'. Quod hic impurissimus uates et fecisse predicatur
 et predicasse laudatur, dum seductus et sua uoluntate inlectus uxorem
 proximi sui fidei sue consentanei tulit, quam a Deo siui per reuelatjonem
 Gabrihelis iuncta mentitus est. Quam impurissimi sectam impurissime
 sequipedi | ambientes amissarii et adulteri uniuersi sunt facti, dum et 148^r
 25 propter iuramentum scindunt coniungium, quem maiore dedecore ite-
 rum adulterando coniungunt, et pelices multiplicando a trigamis uel
 quatrigamis seruiendo femellarii, immo uerius amissarii equi innientes
 seu rudentes asini sunt uniuersi. Pudet quippe tota retraxere <que>
 quęsta licita siui in mulieribus usurpando naturalem legem et nouas
 30 uias libidinum inquirendo, uae mici, plausiuiliter agunt, nec sinit nos
 rubor genarum rhetoricum contra hostem iactare sermonem, presertim
 quia pudor silentium imperat. Et licet inuectjo acurata exerto opere
 in campum tota producat et inpetenda iaculis pugnatorum digerat
 uel exponat, tamen inconueniens actjo et non digna ipso operi membra
 35 magis se leuiter palpari tenui significatjone desiderat quam procaci
 denudatjone uocabuli, intecto eloquio, inuerecunda lingua modestis
 lectoribus turpia denudari, ne uerecundiam quam illi caruerunt opere
 nos etjam amittamus sermone.

24. Nullus uero adeo libidinis perditus et uolutabri sordibus exti-
 tit feculentus ut hic leno fetoribus inquinatus, qui etjam coniunges

23 17 Ez. 23 20 || 19 Ier. 5 8

9 liuidinem (u in b correcta) C || 12 Uenere (U in rasura) C || coniungem
 (m erasa) C || 13 de forma Afrodin cf. Isid. Etym. VIII II 77-78 || 16
 exhageneratjonis (h et ne erasis) C || 17 concuuitum (u in b correcta) C ||
 eorum] ex C || 22 consentanei N: consentaneo C || 23 menti//tus est (i.e.
 mentiuit) alia manu C || 24 ambientes scripsi: amplientes C || 28 fort. facti
 sunt (N¹) || addidi (que extimant N¹) || 29 nobas (b in u correcta) C ||
 30 liuidinum (u in b uersa) C || 32 opere] ore malim 24 1 liuidinis
 (u in b correcta) C || uolutabri (m erasa) C

alienorum, ut diximus, lenocinanter fructus est, angelica iussione sordium
 148^r suarum scrabredinem celans | hac siui credentes scorta passim et nullo
 saturo coitu finienda in paradiso Dei sui ob remuneratjonis dono iugiter 5
 potjenda promittens, ita ut extremus calor instinctu unius ore solito
 non terminetur spatjo, set protendatur per septuaginta delectatjone
 uirorum ipsa delectatjo specialiter profluens asinorum, habens quisquis
 ille paradisi fuerit colonus ueternosus ampliaturum fluxum et desiderium
 pinguiorem extentum, et per omne coytum uirginitas tam prolixo fa- 10
 cinore perdita tamque inflexibili calamo perforata itidem fruentibus
 seruiat restaurata recen<s>que disrupte pellicule ipsius concisio et
 denuo defrigate lappe contextio non dolore functjonis patjentes exterreat,
 sed delectatjonis dulcedine utrosque dulcoret, desiderium potjendi per
 hoc auidiorem mentibus sugerens et ardentissimam gulam renouatjonem 15
 non finiens, set extendens, et ingentjora alia que de utroque sexu et
 utraque natura inlecebrosa inuectjo non puduit populo perduto ex persona
 omnipotentissimi Domini inpuris genis conficere. Que omnia in alio opere
 enucleatjus et limatjori inuectjone, si Deus uitam concesserit, disseremus.

25. Sequitur: 'Nec quemquam deorum curauit, quia aduersum
 uniuersa consurgit'. Scilicet quia et gentilium et Iudeorum seu etjam
 149^r Xpianorum religionem despexit et contra uniuersa | surrexit. 'Deum
 autem Maozim in loco suo uenerauitvr'. Maozim grandis et maior dicitur
 seu fortis uel fortissimus. Si uero non maiorem, set fortissimum dixerit 5
 aliquis figurare, respondemus ei quod fortissimum, id est, Deum, se
 simulet hec religio in loco suo uenerare. Set hoc ideo agit, 'ut muniat
 Maozim cum Deo alieno quem cognouit'. Quod Teudotjon apertjus expli-
 cat: 'Et hec', inquit, 'ait ut muniat presidia cum deo alieno; et quum
 eis hostenderit', id est, suis, 'multiplicauit honorem et dominari multis 10
 faciet et terra diuidet gratis'. Ideo Deum fortissimum se simulat adorare,
 ut Deum alienum suis introducat et per ueneratjonem Dei honorem mul-
 tiplicet in gentibus et adcumulet dominatum. Quod iste in fumosis
 turribus cotidie barritu inormi et monstruoso hac ferarum ri<c>tu,
 dissolutis labiis et faucium iatu aperto ut cardiaci uociferant hac uoci- 15

25 I sqq. Dan. II 37-39 || 8 cf. Hier. Comm. in Dan. XI 37-39 (PL 25, c. 571-72)

4 siui (u in b uersa) C || et (e alio atramento) C || 6 ore] fort. uiri ||
 12 recensque scripsi: crescenque C || disrupte scripsi: disrupta C || 13
 denuo scripsi: tenuis C || defrigate scripsi: defrigata C || 14 set (t in d
 mutata) C || 15 guilam (i erasa) C || renobatjonem (b in u uersa) C ||
 18 conficere] confingere N¹ 25 7 simulet N: similet C || 12 ueneratjonem
 Mariner: uere ratjonem C (fort. preuaricatjonem) || 14 inhormi (h erasa) C
 || ri//tu C, add. Florez || 15 lauiis (u in b correcta) C

ferando uelut furiosi preconant, ut muniant Maozim cum Deo alieno quem cognouit, id est, ut Maozim, quem illi Cobar uocant, hoc est, maiorem, cum Deo alieno, id est, demone illo qui ei sub persona Gabrihelis apparuit, uno ueneratjonis nomine muniat, ut per hoc herrorem suum
 20 in corda credentjum tegat, dum nomine maioris Dei ritum uociferatjonis extollit et supprestijoso conatu, nefando spiritu, nobilium animas inficit. Set ne uideat hoc enigmatice et non proprie | dici et magis reputer **149^r** ingenio humano quesita quam diuino spiritu enucleata proferre, apertjora inducenda sunt probamenta. Ecce enim eodem ritui dediti dies
 25 illos, quibus insaniam in domo idoli consecrant, eodem uocabulo actenus nuncupant et propter lingue Harabice diuersitatem, que parumper in pleraque nomina ab Ebrayco discrepat, Almozem ipse ferie apellantur, ipsoque tempore quo iam dicto idolo antiquitus ipsa gens in gentilitas posita ex uniuersis partibus concurrebat, nunc eadem perdita turba
 30 annue confluit ipsoque demone, quem putant a loco ipso fidei ipsorum magnitudine extirpato, perenniter serbiunt. Maozim in loco suo, ut profeta spiritu diuino retulit, usque odie incolunt, quando et [in] ipsos dies solito nuncupant nomine et mensem illum quem Almoarram uocitant, ut cultores idolatrie olim sustollebant, ita hii odie habundantjori
 35 perfectjone, ut siui uidentur, celo tenus perferunt. Putet namque insaniam ipsius domui singillatim exponere nec expetit breuiter aliqua ex multis deridenda iaculis inpetire, quum nostris teneatur in mentibus tota quandoque fidelibus publicare. 'Et multiplicauit gloria eius et dauit eis potestatem in multis et diuidet eis terram gratuito'. Diuisit
 40 namque eis terram magis quam celum et gloriam dedit gratuyto, dum legem quam | usque ad ipsut tempus ignorabant constituit. Hebrei **150^r** tamen non gratuyte, set quum pretjo terram uenundare asserunt positum, [quod Teodotjon apertjus explicat: 'Et hec', inquit, 'ayt ut muniat presidia cum Deo alieno; et quum eis ostenderit', id est, suis,
 45 'multiplicauit honorem et dominari multis faciet et terram diuidet gratis'. Ideo Deum fortissimum se simulat adorare ut Deum alienum suis introducat et per ueneratjonem Dei honorem multiplicet in gentibus et adcumulet dominatum] per quod euidenter uiusce gentis uel regni specialiter actjo reseretur. Hii enim etjam loca que mercimonie institutis deseruiunt, in qua solite nundinas exercetur, tecto carentja,
 50

38 Dan. II 39

29 eadem] fort. eodem || 31 extirpato] i.e. extirpatum || 32 deleui ||
 35 perfectjone scripsi: perfectjori C || 42 uenundare (m in n uersa) C ||
 43 quod... 48 dominatum del. N || 47 ueneratjonem Mariner: uere ratjonem C ||
 49 que N Florez: quam C || 49-50 institutis scripsi: instituta C ||
 exercentur Florez fort. recte, exercent N

soli et celo patentja, pretjosa pecunia uenditant, ita ut nullus audax presumtor nisi pretjo soluto sensionem mercandi que propria necessitas exigit cocumque casu presummat. Hec omnia ipse cornus undecimus ingentja loquens instituit, qui ex tribu modica surgens et non potestate, set dolo et quasi emulatjone legis auctjori uirtute crescens regnum paula- 55 tim inuasit bra <c> hiaque Romanorum, id est, presidia Eraclii imperatoris, in quibusdam locis perdomuit. Ideo ex parte ei homnis hec conpetit profetja, in qua de modico populo prodire dicitur bestia, unde in 150^v cornu bestie quasi hoculos ominis | dicuntur uisi. Quid enim per oculos per quibus dirigitur uisio nisi lex illa signatur, quam instinctu demoniorum perditis occulto Dei iudicio detulit? 'Preceptum enim Domini lucidum inluminans oculos'. Set quia non in decimo numero, set in undecimo reuelati et non oculi, set quasi oculi sunt denotati, ideo non lex dicenda est [inquit] proprie, set quasi lex credenda est usurpata ac per hoc aduersaria testamentis diuinis ueridice conprobanda. Hec est 65 illa locutjo contra Deum ingentja, hec est fortitudo contra Altissimum eleuata, hec e <s> t stellarum celi illa presuntjo partem pede uictorie conculcata. Multa pretereo quia multum festino.

26. Ad beatissimum Iob ueniamus raptimque potentjam Behemoth ex eius uerbis sanctissimis exponamus. Qui eum ut Uesperum super filios terre consurgere dixit totumque lumen eius fumosum nocturnas tenebras preecedente, homnium corda caliginibus inuolbente, aperto ore reuelante siui diuino spiritu sequenti seculo demonstraui. In quorum 5 uerborum principio nomen satis concinne uidendum et ex uocabulo operum stoliditas est exponenda. Dicitur namque animal, nam Behemoth ex Ebreo in Latinum animal sonat. Aperte aut dubium quod eius 151^r stultitja per hoc | nomine diuulgatur, siquidem inlitteris extitit nicilque legere uel scribere nouit. Fenum etjam in comestione, non triticum legit, 10 uacua tota predicans et ex religionis soliditate nicil habentja, set solum insanie et perfidie herrore uestita. Set et fenum quod comedet possunt uacui intelligere omnes a lege quos decepit, siquidem uniuersi gentilicio ceno et idolatrie malo erant infecti, quos uacuos inueniens deuorauit et siui perpetuo uinculo conligauit. Fortitudinem in lumbis et in umbelico possidens, ut superius, sole clarius textus expositjonis edocuit. 15

53 cf. Dan. 7-8 || 61 Ps. 18 9 26 I cf. Iob 40 10-4125

52 sensionem] i.e. cessionem || 56 add. N Florez || 59 hoculos (h erasa) C || 62 hoculos (h erasa) C || quia om., s.u. add. C || 62-63 hundecimo (h erasa) C || 63 hoculi (h erasa) C || 64 inquit nescio quis expunxit, om. N || 65 diuinis (iuiinis in rasura) C || 67 add. N Florez 26 3 terre in rasura C || 10 scriuere (u in b uersa) C || nouit in rasura C || 12 herrore scripsi: horroris C, horroribus N || 13 quos N: quod C

Has quoque regiones quam maxime in utroque sexu luxuria et liuido preceps retinet. Quar[t]um seminarium licentjose et uaga liuertate legis auctoritate distendens auctjori se putauit potentja dilatari et propagatjonum traducibus numerose nactus est *seculum* obtinere. 'Caudam suam sicut cedrus strinxit', dum sequipedas fidei sue seueritate legis et diabolicis regulis in futuro preuidens solidauit, quam caudam nos experti sumus qui in nobissimo tempore constituti atrocio~~re~~m persecu-
 20 tionem ipsius bestie sustinemus. Ipse est enim ille 'rex inpudens' liuidi-
 25 nibus et adulteriis 'facie' et 'intelligens prepo<si>tjonum iniquarum prestigia'.

27. 'Nerbos habens testiculorum | perplexos', liuidinibus profluos 151^r
 et germinatjone saturos, seu predicatoros contra humanitatem Dei et Domini nostri acuminis assertjone robustos. 'Ossa eius quasi fistule heris'. Omnes robusti illius insensiuilem reddentes lingue Harabice plausiuilem
 5 sonum, nimirum ut beatus Gregorius ayt: 'More metalli insensibilem sonum bene loquendi habent, set sensum bene uiuendi non habent'. 'Cartillago eius quasi lamina ferri'. Cartillago namque hossi habent speciem, set artuum non retinent firmitatem. Eo modo et huius iniqui-
 10 ssimi ducis ministri pietatis speciem facie tenus ostendunt perditis, set carent fructum eiusdem castissime pietatis, ypocritarum, non sanc-
 torum imitantes uigorem [s]ed uersutorum, non humilium sinceritatis emulantes uirtutem, simulatores et callidi, qui iram semper prouocant Domini. Post quorum expositos dolos in <s>piratorem uerbi gladio ferit. 'Ipse est,' ayt, 'principi[ar]um uiarum Dei', ac si diceret: Idcirco ad tam
 15 multipliciter magna et maiora multiplicata homo iniquissimus sufficit, quia inspirator eius diabolus in natura rerum prior <per> substantjam conditus extitit. Set sapientissimus conditor, qui eum primum creatu-
 rarum hominum fecit, iuste gladium eius in quibusdam plicauit, quum eum seuire in electos quantum eius uoluntas maligna suggerit non | 152^r
 20 permisit. 'Huic montes herbas ferunt'. Elati uidelicet seculi et tyranni seuiissimi iniquissimas ei offerunt uoluntates et ei certe demones, qui tenebrosi in scripturis montes uocantur, seu principes terre et philosophi, qui ei exquisitos dolos excultosque doctrinarum diuersarum porrigunt mendacii cibos. 'Omnes bestie agri ludent ibi', uel in corde impiissimi

24 Dan. 8 23 27 5 Greg. Mor. XXXII 17 30 (PL 76, c. 654) ||
 7 cf. Greg. Mor. XXXII 18 31 (PL 76, c. 655), 22 45 (c. 662)

18 del. N¹ Florez || 20 numerose] potius numerosum || 21 strinxit] scrinxit C 27 3 acuminis assertjone] fort. acumine assertjonis || 6 uiuendi] loquendi C || 11 deleui (set [t in d uersa] C) || 12 callid (i s.u. et d alia manu) C || 13 add. Florez || 16 addidi

demonēs uel in lege ipsius multarum heresum nouitates. Ex quibus 25
sectis uenenum fucatum ore patulo suggens, confectjonem operose infi-
ciens, eufrasia sua milleno sectarum ritu conficuit, quam ex het<n>i-
corum philosophorum Iudeorumque doctrinis componens diuersis gen-
tibus colore fidei tecta uestiuit cunctisque leuibus pastinatum opercu-
lum propinauit. 'Sub umbra dormit', utique tenebrarum et mortis seu 30
caliginum et erroris, nec a Xpo qui uerus et eternus sol creditur uel
tenui luminis radio inlustratur, 'in secreto calami et in locis humectibus',
ubi uoluntas grammunea et ubi licor fluidus et exosa ludibria, ubi
efrenata barbaries et exsacrabilis furia et perplexa luxuria et propagatio
et irritatio est nubtarum et dissolutio et eneruatio fluit animarum, et 35
in quo illi densantur qui exterius apparent nitidi et intrinsecus medulla
152^r sunt uacui. 'Protegunt umbre | umbram eius'. Omnes certe iniqui men-
dacio suo mendacium illius proprio defendunt obsequio. Sicut enim
in corpore ueritas, ita in umbra corporis falsitas. Omnes enim, ut dixi,
iniqui et seuitje fecibus pleni mendacium illius suo mendacio protegunt 40
et in quo ille forte non adtente curans deuili uestigio claudicauit et
se ueritate uictus defendere non curauit, hii proceres et sapientia seculari
florentes hac uersutia assertjonum pollentes ingeniosa arte et erudita[te]
falsitate, exquisitis sententjis ornate defendunt et elate componunt
eiusque operis patentem mendacium fucata falsitate colorant uerborum. 45
Sed et umbre possunt accipi demonēs alii, qui hunc abitorem scele-
ratissimi corporis obsequiolo proprio se protegere fingunt. Tradent
enim eum pacem inter spiritus sceleratissimos a[s] se dissidentes refor-
masse et multos ex demonibus sue fidei inclinasse legemque suam illis
tenendam memoriter tradidisse. Unde et in lege ipsa horriui frequenter 50
ex persona Dei demonibus uel ominibus sermo predicatjonis inducitur
et ut credant ei frequenter ingeritur. 'Circumdabunt eum salices torren-
tes', uidelicet infructuosi et qui fluxu liuidinum [r]euirescunt. | Huius
enim arboris semen in ciuo sumtum sterile efficit. Tales sunt ministri
hostis ecclesie, sterilitate fidei aridi et sementem doctrine penitus enecan- 55
tes. E regione ecclesie filii de labacro conscendentes omnes gemellos fetus
producunt et sterelis non est in eis. 'Absorueuit fluuium et non mirauit-
ur', multitudinem uidelicet gentium absque legis notitia, quam radi-
citus deuorauit. 'Et habet fiduciam quod influat Iordanis in hos eius',

26 fucatum Florez: sucatum C || operose N Florez: opere se C ||
27-28 addidi || 33 grammunea quid sit nescio; fort. Grunniana, quo uoca-
bulo Hieronymus discipulos Rufini infamat || 41 curans scripsi: curante C ||
42 sapientia N Florez: sapientje C || 43 del. N Florez || 44 ornate N Flo-
rez: ornare C || 46 set (t in d uersa) C || 48 spiritus (us alia manu) C ||
del. N || 53 deleui || 55 haridi (h erasa) C || 59 deuorabit (u alia manu) C

60 eos putans etiam uipereo dolo consummere quos unda sacri babtismatis lauit et legis character signo crucis Xpo Deo nostro et regi dicauit.

28. Iam ea que sequitur auitatori[s] uasculi contumelie perpetue preparato magis pertinent quam biotehnatho homini illo, qui escam uidens et amum ignorans morsum figens transfixus est, utpote qui inreptjonem Zabuli sentjens angelum lucis leuiter credidit captusque non nesciens
 5 fuit. 'Et perforauit sudibus nares eius'. Per nares odor traytur et res foris posite olfatu protinus indicantvr. Magister uero noster et Dominus nares eius usque odie sudibus forat, quum per sanctorum prudentjam omnes eorum calliditatum dolos eneruat. Nunc ad alium uocabulum sermo
 10 tefacit. 'An extraere', inquit, 'potes | Leviathan amo?' Leviathan addita- 153' mentum eorum dicitur; quorum uidelicet nisi hominum superborum qui semper plus appetunt quam sunt uideri? Quod huic abtissime congruit, qui temeritate propria commentus est supra ea que Dei ore erant elicitata quasi alia inferre nouicia. Qui merito serpentis nomine designatur,
 15 quia serpentis more incedens cunctum generaliter orbem serpendo repleuit, qui amo uere diuinitatis tunc captus est quando corpus appetens acumine uerbi transfixus est. 'Circulumque in naribus positum' tenet, quia licet astute fortja pulset, tamen infra circulum opificis currit, nec tantum temtans quantum appetit nec tantum apertens quantum
 20 temtat. Cuius et 'maxilla perforata' ideo dicitur, quia plerumque quos auida mente inuadit potentjori ordinatjone dimittit. Semel quippe raptus exire non poterat, si non maxilla draconis foramen haberet. 'Multiplicat ad Deum preces', dum membra eius pro eum momentis singulis Dominum interpellant; preces accipiende sunt leges ille quas
 25 fabuloso risu contexuit. Et 'loquitur mollia' que per ora eorum multo eloquentje splendore miseratjoni uicina cotidie insonat, dum iugiter dicunt: 'Domine, parce profete illi', | nec usitatjori quo pro aliis genere 154' locutjonis solitum est dicere, set tropice et multo aliis rebus adcommo- dato sermone 'Psallat Deus', ayunt, 'super eum et salbet'. Et sicut nos
 30 indesinenter per omni gestu omnique sermone ex euangelica auctoritate procellis urgentibus apostolice docti 'Xpe, salua nos' dicimus, ita illi

28 5 cf. Greg. Mor. XXXIII 8 15 (PL 76, c. 681) || 10 cf. Greg. Mor. IV 9 15 (PL 75, c. 645), XXXII 9 17 (PL 76, c. 682), Isid. Etym. VIII 11 28 || 22 cf. Greg. Hom. in euang. II 25 9 (PL 76, c. 1195)

61 legis N¹: regis C 28 1 del. N Florez || 2 preparato Florez: preparati C || 24 et preces (et eraso) C || qua (s alia manu) C || 25 risu] ritu N¹ Florez, fort. recte || 27 illi (altera i alia manu) C || 31 urgentibus C (altera u a nescioquo expuncta) C || salua (u alia manu) C

per cunctis momentis indesinenter uerbum iam dictum reppetunt et hoc familiari et preconauili uoce in domibus et turribus clamant, replicant et preconant, et qui *per* multa defluit et deliquit a multis quos ipse perdidit frequenti oratjoni comendatur. Sed oratjonibus transgresso- 35
rum elueri non poterit, qui rogantes pro se ne exaudirentur erroris sui deceptjone cecauit. Omnis tamen eius dolo exquisita doctrina uerba sunt mollia, quoniam caduca promittens et fluxa, lauili et inlecebroso dulcore manet compacta; uel uerba illa sunt mollia *que* argumentose et exquisite in lege illa horriuli somnians fabulauit. Et sicut lex Dei 40
angelis hominibusque ex auctoritate dominica intonat, ita hec e regione diaboli dogmata demonibus et perditis hominibus uerbum fidei porrigit crebre et assidue dicens: 'O multitudo demonum et ominum', quod Harabice dicitur iemahascar algen. Et bene auctor ipsius in <1>usus est
154^v quasi auis, | quia escam ducante apetens guila laquei non preuidit 45
pedica. Qui merito dicitur auis quia rex est istius aeris, in quo uolucres uolitant et principes tenebrarum potestant. Quia brutus et sine litteris ortus est, Behemoth, hoc est, animal, dictus est; quia dolosus aparuit, uersutus et callidus, serpens uel draco est nuncupatus. Dicitur et auis eo quod superuus, elatus et uagus incessit nulloque freno temperantje 50
semet ipsum muniuit. 'Concident eum amici' utique Domini, hii uidelicet qui dolos illius uniuerso mundo exponunt eumque publica professione hostem ecclesie insiluisse contendunt. Totjens enim conciditur quotjens anathemate denotatur. 'Diuident eum negotjatores': sancti uiri qui membra draconis a capite perfido dibidentes siui coniungunt. 55
Et 'inplebis sagenas pelle eius et gurgustium piscium capite illius'. In pelle exteriora, in capite maiora et luculentjora designat. 'Serbato ordine sagenas uel gurgustium piscium, id est, ecclesiam suam et uota fidelium, primum se pelle eius et postmodum capite asserit impleturum, quia primo elegit infirma ut post confunderet fortja'. Intra ecclesiam 60
155^r colligit et postmodum capite eius prudentes siui | aduersarios subdit. 'Ponetque super eum Dominus manum', quia forti illum potentja reprimat nec plus quam expedit seuire permittit. Dicitur ecclesie: 'Memento belli nec ultra addas loqui' preter quam positum est et sacrate receptum. 65
Eius contra te interna prelia ad mentem reuoca et noli Dominum accu-

53 cf. Greg. Mor. XXXII 17 33 (PL 76, c. 694) || 57 Greg. Mor. XXXIII 18 34 (PL 76, c. 695)

35 set (t in d uersa) C || 36 horroris (h erasa) C || 44 add. N Florez || 46 peduca (u in i uersa) C || 47 alterum et N Florez: ex C || 56 alterum et] aut C || 65 fort. preter <id>

sare de exteriori quam conspicis multo elebata potentia; uel certe memento quia ad hoc tui pugne certamen opponitur, ut qui legitime certauerit coronetur, si tamen patienter temptationum impetus ferens de
 70 proprio nihil presumserit super quod legi <s> Domini auctoritate eleuatum cacumine uidet, ne additamentum incurrens superbie recte Leuiathan istius figuretur in corpore. Quia 'spes frustraui illum' manum opificis euadere et eternum supplicium angeli tenebrosi delusione se extimat non teneri; seu spe illa frustraui qua se credit passiuam
 75 liuidinem in futuro seculo per diuersa scorta largo dispergere fluxu.

29. 'Uidentibus cunctis' electis et reprobis uel quos decepit 'precipitauit' in stagnum ignis ardentis. 'Non quasi crudelis suscitauo eum', utpote qui magis misericors per eum et iustis deuitum premium et iniustis competentem meritis inrogo supplicium. 'Quis enim poterit resistere
 5 uultui meo', | a quo hec sacrata ordinatio et iusta in mundo procedit? 155'
 Nullus certe, misericors et patienter super malitias hominum Domine. Et 'quis ante dedit michi ut reddam ei'? Iterum uerissime tui dicimus, iustissime conditor et piissime Deus, 'nullus', quia a[d] te omnis creatura subsistendi uigorem accepit. Si ergo resistere omnipotenti miseri non
 10 ualemus nec deuotorem eternum utpote caduci ex nostro opere retinemus, operum eius rationem discutere non temtemus, quam iustam ex supplicio peccatorum et gratuitam ex dono uidemus iustorum. Set ne desperatio confoderet animas audientum, mox futuram in eum latam sententiam diuina promulgauit censura, dicens: 'Non parciam illi uerbis potentibus et ad deprecandum compositis'. Compositionem, ut iam dixi,
 15 uerborum et preces omnium eius membrorum cotidie pro eum eleganti facundia et uenusto confecte eloquio, nos odie per eorum uolumina et oculis legimus et plerumque miramus. Set non parcitur ei tantis et talibus, quia oratio preuaricantum fit in peccatum et iugi curbatjone
 20 et multiplici capitis pressione, quam ostensione iactantje creberrime terre defigunt, non eis remedium, set supplicium acquirit eternum. Per quod prespicue datur intelligi quod omnis oratio uel opera, que in Xpi | fide non manet fundata, uacua inueniantur tempore iudicii et 156'
 nociua. Sine Xpo enim omnis uirtus in uitio est, dicente eo: 'Ego sum lux mundi. Qui sequitur me non ambulauit in tenebris, set habuit lumen uite'. Et iterum: 'Ego sum uia, ueritas et uita'. Quisquis uero lumen, ueritatem, uitam et uiam non tenet, in tenebris ambulans et mandacium retinens per deuia herrans mortem eternam incurrit. 'Quis reuelauit faciem indumenti eius?' Id est, malitiam eius facie tenus pie-

68 legitime N Florez: legi mee C || 69 patienter N Florez: patientes C ||
 70 addidi || auctoritate scripsi: auctoritatis C 29 8 del. N Florez

tatem pretendentem quis denudauit? 'Et in medio oris eius quis intrauit?' 30
 Calliditatem legis inique quis penetrauit inuolutumque errorem et nume-
 rum litterarum, quem in quibusdam fabulose sue legis locis intexuit,
 quis discussione accerrima uentilauit? 'Portas eius quis aperiet' quas
 clausas et obtectas ueneno conclusit? Subauditur 'nisi ego', qui electis
 meis et pusillo gregi, immo malitja parbulis sapientjam doctorum ipsius 35
 subdolam et fraudem subtilem tectumque prestigium prespicua cogni-
 tjone diaboli compactum ueneno meis omnibus patule manifesto. 'Per
 girum dentjum eius formido': terror potestatis euidetibus signis edici-
 tur, qui in eius puniendum mendacium et oris fallacissimi uerbum seue-
 156^r ra legis ultjone consurgit. | 'Corpus illius scuta fusilia'. Scuta fusilia 40
 telorum sunt hictibus repugnantja, set manent casu fragilia. Ita et
 predicatorum crudelissime bestie per obstinatjone mentjum existunt uera
 predicantibus duri et per conuersatjone operum meseri et caduci,
 qui et ecclesie contradicunt inflati uento superbie et lapsu carnis se propria
 interficiunt uoluntate. 'Compactum squamis se prementibus'. Corpus 45
 draconis scamis compactum est ne iaculis pateat predicantem, qui sca-
 mas ecclesie obicit ne ueritatis sagitta possit transfigi: set se premit,
 non alios, dum putat se defensionum clippeu[s] tegi. 'Una uni coniun-
 gitur et ne respiraculum quidem procedit per eas'. Scilicet respiraculum
 uite; obdurate enim sunt et coniuncte obstinanter ad malum, nulli 50
 reddentes boni odoris olfactum. 'Una altere aderebunt et tenentes se
 nequaquam separabuntur'. Forti quippe coniunctjone et tenaci glutino
 iniquitatis conexi unanimes et equali <s> sunt malorum uitjo glutinati.
 'Sternutatjo eius splendor ignis'. Quid per sturnitatjone nisi inflatjo
 pectoris et commotjo capitis designatur? Et quid per commotjone 55
 capitis et inflatjone pectoris nisi superbia, furor, ira et <in>constantja
 157^r mentis? Splendor dicta est uis illa furoris, eo quod quasi | ultjone legis
 rabies uesana in Xpi cultores deseuit, fingens se splendorem legis habere,
 que non luminis faculam, set nigerrimam ustionis renitet flammam. Set,
 ut dixi, colore ueritatis induens iustitjam in oculis intuentjum defen- 60
 dere fingit, set uere Gehenne tenebrosus est ignis, quia non inluminat
 creatura, set urit. 'Oculi eius ut palfebre diluculi'. Per oculos aurimus
 lumen. Et quid Behemoth oculi nisi aut precepta eius, per qua se lumen

29 34 cf. Greg. Mor. XXXIII 26 46 (PL 76, c. 703) || 40 cf. Greg. Mor. XXXIII 28 49 (PL 76, c. 705)

36-37 prespicua cognitione diaboli post ueneno aut transposuerim aut deleuerim || 37 compactum N: compactam C || 39 puniendum scripsi: mu- niendum C || 48 deleui (i.e. clipeo); clippeis N Florez || uni] una C || 53 add. N (i.e. equales) || malorum scripsi: maiore N || uitjo N Florez: uitje C || 56 add. N || 59 renitet scripsi: retinet C

infundere fallit, aut sapientes *per* quos uersutja latjus tensa discurrit?
 65 Spondent se tenebras repellere et ueritatis lumen signis clarentibus
 nuntjare, fidem Xpi tenebras asserentes et se uerum mane credentibus
 quibusdam prestigiosis indiciis designantes. Possunt et 'quasi palfebras
 diluculi' ideo dictum intelligi, eo quod simulanter priorem legem ueteram
 70 tenuia imitare conabit. Set 'de ore eius lampades procedunt', non fulgore
 fidei lumine, set nigredinis fumo uidentibus caligose. Nam sequitur:
 'Sicut teda ignis accensi'. Teda quum succenditur ignem gerit obscurum
 et glouos nubium fundens *per* inania tendentes mittit ad celum. Sic et
 lex huius non Domini uindictae igni succenditur, set simulatjonis calli-
 75 ditate loco | splendoris caliginem gerit horroris.

157^v

30. 'De naribus eius procedit fumus'. *Per* naribus namque odor
 traytur. Et quid *per* nares nisi eius odorificus indicantur? Id est, sapien-
 tes et clari; qui non olfactum nectareum ambr<os>eumque timiama
 odorantibus, set putorem cadauerum proferet se semper suffi[ci]entibus.
 5 Et merito fumi[ne] nomine designatur, ut ypocriseos materiam abtjori
 uocabulo denudetvr. 'Alitus eius prunas ardere facit'; alitus quippe
 respiraculum uite est et uita hominum lex Dei est, quae mores hominum
 corrigit et statum humane salutis obtata dirigens pace componit. Set
 huius legifera sanctjo prunas ardere facit, quia carnali desiderio et
 10 amore caduco cultores proprios replet et iugi ambitjone ut ardeant
 quibusdam exemplis et regulis docet. Potest et alitus eorum ardentem
 gladium quem fulgurans minitat accipi, quem mundo pace et patjentja
 conposito Domini, ut uere Antixps contrario Redemptoris incedens calle,
 uniuersali exsecutjone toto ut diximus iniecit crudelissimus orbe, quod
 15 apertjus prosecutjo ipsa explicat libri dicens: 'Et flamma[s] de hore
 eius egreditur', que Xpicolas et omnipotentis Domini serbos satagens
 adurere carnalium corda liuidine con-|-mistjoneque multarum fecium
 fecit ardere. 'In collo eius morauitur fortitudo', potestas et uigor regalis
 et late discurrrens principalis decretus auctoritate imperatoria fortis.
 20 Set 'faciem eius precedet egestas'; egestas ueri aliquid promittendi uel
 certe egestas uere doctrine, que a die egressionis bestie inminuta est et
 confracta, seu uirtutum et miraculorum sign[i]a, que moderate nec ut
 in principio multiplici flore coruscat. 'Membra carnum eius coherentja
 siui'. Eadem crebro diuinus repetit sermo et sicut fortes ipsorum cohe-
 25 rentes *per* hossuum nomine designauit, ita molles et deuiles *per* carnum

158^r

67 designantes scripsi: designare C || 69 iudiciorum N: indiciorum C
 30 3 addidi; frustra uocem nihili ambreum defendit Thorsberg (Etudes,
 p. 145) || 4 del. N¹ Florez || 5 del. N Florez || 15 flamma (s alia manu) C
 || 22 del. N Florez || 23 coherentja] conherentjum C

membra distinxit, ut omnem perditorum massam et hic iniquitatis unite ceno firmaret hostensam et in futuro a penis nullo modo doceret diuisam. Ubique enim siui herentes et non disiuncti consistunt, quia et in seculo per uoluntatem prabam sunt siui coniuncti et in damnatione futura per iustissimam iusti iudicis equitatem ab inuicem non diuisi. 30

'Mittit contra eum fulmina et ad locum alium non feruntur', quia coninationes diuine, dum eum membrumque eius adprehenderint, ad aliorum supplicia non transibunt, quia quod in eis urat habundanter habebunt.

158^v 'Cor eius indurauit | quasi lapis', eo quod nullus aut certe parbi ad ueritatis fidem ex membro eius reuertent. 'Et stringetur quasi malleatoris incus'. Funiculis peccatorum constricti quasi malleatoris erunt incudes indurati. Incus malleatoris idcirco constringitur, ut assiduis hictibus feriat; et hii ideo pertinaci iuxta merita precedentia perfidia constringuntur, ut continua percussione in infernalium loca tundantur. 'Quum sublatys fuerit, timebunt angeli et exterriti purgabuntur'. Predicatores ecclesie a Xpo missi, qui terrori illius uisionis a leuioribus peccatis mundantur in fine. 'Quum adprenderit gladius, subsistere non poterit neque asta neque torax'. Gladio adprenditur quia ire sue non dominatur, neque asta neque torax ei subsistit quia et predicantes siui uera necauit crudeliter et patientes condemnauit instant; sibe asta et torax non ei in tempore belli subsistent, dum et presules officio predicationis pollentes metus terret formidinis et ecclesie sancte robusti consentiunt labefacti. Quod manifestius sequentia explicat. 'Reputauit', ayt, 'ferrum' fortitudinis ecclesie 'et es' iu[n]gis officii per mundi cardina tinnientes 40

159^r 'ut paleas et putridum lignum', dum fortes terit | et procures inlusos inridit. 'Non fugauit eum uir sagittarius', ecclesiasticus utique predicator; quod multo luminositer huic nostro tempore congruit et contra reprehensionis inuentionem stolidam adorationum catholicis uictoriam tribuit. 'In stipula uersi sunt ei lapides funde'; lapides scilicet sanctuarii qui lapidum more corda percutiunt uel certe a quibus domus Domini, hoc est, Iherusalem illa celestis, perenni munimine fabricis pulcerrimis decoratur; set ut stipula reputantur quia aut per gladium in nicilo dissolbentur, aut per inlectionis decipula consentientes errori in feni molledinem rediguntur. Set quid mirum si lapides deicit qui malleum se tundentem contemnit? 'Quasi stipulam extimauit malleum' et humanitate suscepta percussorem suum rerum Dominum Ihesum Xpm. An non malleum est illi quasi stipula reputari regem omnium seculorum proto-plausto omni equalem uel similem somnari? 50 55 60

27 uniter... obtensam scripserim || 32 membrumque scripsi (membraque N): memorumque C || 41 qui iterauit C || deleui || uisionis scripsi: uisione C || 49 del. N Florez || 52 del. N

31. 'Et derideuit uibrantem astam' huius sancte legis cominatjonem iugiter illi interitum concrepantem, dum sagittas Dei, id est, predicatorum, inridet et uerba eorum que illis interitum presagat ut insanium deliramenta contemnit. 'Sternit siui aurum quasi lutum', uel[ut] sensum spiritalem quasi lutum contemnens | uel populum Xpianum pede uic-
 5 torie calcans uel sancta Dei profanans et Dei legem inrisione sedula detrahens et inculcans. 'Profundum mare quasi ollam ferbescit', dum mundum bellis lacessit uel dum corda secularium cupiditate, liuidine uel legali instinctu et zelo Dei ut ostendi[t] incendit. 'Ponet quasi ungven-
 10 ta quum ebulliant', ut hec uniuersa que nequiter agitur zelo rectitudinis et fidei intorquere in aduersos et contrarios glorietur, illud euangelium adimplentes: 'Omnis qui interfecerit nos arbitrauitur se obsequium prestare Deo'. Quod nostro tempore accidisse uidemus, dum cruorem fidelium quasi in defensione legis libatum Domino uo[l]uimus et corpora
 15 martirum a gentilibus arsa oculis nostris conspeximus, et quod habundantiori est fletu plorandum, plerosque patres anathematizantes talia patjentes mirauimus. 'Post eum luceuit semita'. Prespicua expositjonem non indiget et hoc tam apertum et clarum est ut re ipsa fulgente doctorem non egeat. Nam post ipsius nefandi probroso discessu tantis
 20 doctrinis et supperstitjonibus semita fulget, ut nisi superna spiratjone corda supernorum ciuium clementissimus arbiter regeret, omnes secularis illius fulgor deciperet. Nec expositjone prolixa opus est in re que luce clarior extat: que in munditia et in labacri superflua | et exquisita
 25 subtilissimam disciplinam, que corporeis tantum iniuncta est artubus, qua poterit oratorum facundia enodari? Omnis namque eorum lucens semita in ea quam maxime fulgit, que carni fomentum luxuriandi et delinquendi materiam subministrat, non que animam a labe deceptjonis et a fluxu deliquii correctjone morum constringat. 'Extimauit abissum
 30 quasi senescentem'. Licet beatus hoc contra Origenianistas more suo illo corusco Gregorius disserat, tamen quia catholice doctrine multiplex sensus non obiat et plerumque scriptura sacra uno sermone uel figura multa designat, nostre expositjonis ordinem prosequamur. Abissus in multis scripture locis lex Dei accipitur; et hic senescentem reputauit
 35 abissum, dum in derogatjone euangelii quasi aliut nobum illi contrarium

31 12 Ioan. 16 2 || 31 Greg. Mor. XXXIV 19 38 (PL 76, 739)

31 4 del. N || 9 deleui || 11 euangelium] potius euangelicum || 14 deleui || 20 supperstitjonibus (per in rasura, pre procul dubio antea scripto) C || 21 supernorum corruptum; fort. terrenorum uel nostrorum || aruiter (u in b correcta) C || 24 omnem supplicatjonem N¹

disposuit testamentum. 'Non est potestas super terram que conparetur ei'. Que ita et simulatjone seuiet legis et terrore premeret potestatis super terra ei non repperitvr similis, quia non ex terrigenis, set inspirator eius unus fuit ex apostaticis angelis, et prudentjam celo secum dilapsam in contrarium uersutje recedendo retorsit. 'Qui factus est ut nullum timeret' preter Deum, qui eum tanto excellentje decore repleuerat; set
 160^v ille non contemptus | creaturarum omnium quibus prelatus fuerat honorem, superbe additamentum semper abere desiderans, nec factorem timoris reuerentja coluit nec contemptus beatitudine, qua peditus ceteris eminebat, ordinem proprium custodiuit: inde ad ima defluens etjam sub
 45 creaturis Deum timentjum ruit. 'Omne sublime uidet', non intra omnia desiderans esse, set super omnia tumens uento iactantje extolli desiderans sublimiori omnibus potestate. Set et de membro eius potest hec clausula non ingruenter tractari. Omne namque quod pretiosior in rebus mundanis habetur eorum dicioni subditur et offertur. 'Ipse est
 50 rex super uniuersos filios superbie'. More suo scriptura sacra multotjens semel dicta replicat et intentat, et superbiam eius et tumorem elate mentis semel infirmis mentibus non sufficit designasse. Nec eum superbum simpliciter solummodo uocat, set eum super omnes superbos ducatum habere confirmat. Uniuersi namque heretici et diuersorum auctores
 55 horum iniqui iste auctor sceleris rexit, et qui per huius hore patenter se prodidit, per ereticorum dudum conmentata clam suggere <n> singentja sinilauit, in illis latenter sub specie latitans, isti aperta tota bella denudans, illorum per linguas legem sanctam maliuole disserens,
 161^r per istius organum nouas componens. | Set et rex super omnes filios
 60 superbie abtjus confirmatur, si cunctos qui sub eius regimini continentur liquide pertractentur. Sunt etenim in superbia tumidi, in tumore cordis elati, in delectatjone carnalium operum fluidi, in comestjone superflui, in conquisitjone rerum et direptjone pauperum inuasores et cupidi, absque pietate tenaces, sine rubore mendaces, sine discretjone
 65 fallaces, absque modestia mentis procaces, sine misericordia crudeles, sine iustitja inuasores, sine honore, absque ueritate, benignitatem nescientes affectum, ignorantes pietatis conflexum, troposi, ornatu, callidi, uersuti uel cunctarum impietatum fecibus non medie set principaliter sordidati, humilitatem uelut insaniam deridentes, castitatem quasi
 70 spurcitjam respuentes, uirginitatem ceu sordes scrabredinum detrahen-

39 apostaticis (ati alia manu) C || prudentjam N Florez: prudentjo C ||
 45 proprium N Florez: propriam C || 49 incongruenter N Florez, fort. recte ||
 53-54 superuum (u in b uersa) C || 54 eum N Florez: cum C || 57 patenter Florez: parentes C || add. N Florez || 64 inuasores (es alia manu) C ||
 68 conflexum] an complexum? || 71 ceu Florez: seu C

tes et uirtutes animi corporis uitio precalcantes, gestu habituque mores proprios indicantes.

32. Hec que de libro beati Iob summam tetigi inbecill <it>atem uirium mearum sentiens, beati Gregorii commentarios sum sequutus. Et quod ille copiose eloquens et eloquenter inueniens in membra ipsius draconis quibusdam scematibus generaliter et specialiter in ipsum regulum diribabit, ego conticue in hanc bestiam nostris temporibus ortam
5 nactus sum explicare auctoritate illa | qua noui ab explanatorum regulis non aliquatenus deuiare, quia nec propria temeritate usus nobis rebus intellegendis fixi, set maiores sequens, illis significatjonibus seruiens quibus inbutus sum disciplinis, nec in sensu eorum nec in rerum
10 prefiguratiōe discordans Antixpi totam in hunc imaginem transplantaui. Quid namque aliud Antixps quam Xpi contrarius dicitur? Et quid iste nisi aduersarius Xpi est qui contra illius sanctissima docmata exercitis lacertibus preliauit? Inspiciamus hoc loco, si expedit, suum macinationis ex aliqua parte commentum.

33. Resurrectiōem Domini diem feriatum gaudiis respuit et sextam feriam passionis Domini mestitię uel ieiunio deditam uentri et libidini dedicauit. Pacem Xps et patientiam docuit, ille bellum et gladium innocentum ceruicibus acuendo limaui, ut de se dictum uel de
5 suis esse firmaret 'Dissipa gentes que bella uolunt'. Hii enim in tantum bella desiderant, ut hec quasi ex iussione Dei in cunctis gentibus agant. Xps uirginitatis dono et castitatis bono populum sibi deditum candidauit. Ille pinguiissima oblectatiōe, ut dixi, et crasso uoluptatis licore incestuosoque concubitu obsequentium mentes et corpora sordidauit.
10 Xps coniungium, iste diuortium, Xps parsimoniam et ieiunium docuit, ille conuiuia et epularum inlecebras, | protendens luxuriam et dilatans oblectamina indecora, freno nullo legis cohibuit. Xps in cunctis continentię legibus et temperantię termino naturalem motum, sine quo humana difficile natura inuenitur, constrinxit, hic passim lasciuien-
15 tibus frenis disruptis pelicandi innumerositates licentiam tribuit. Xps tempore ieiunii a proprio licitoque conuiuio abstinere ordinat, ille quam

33 5 Ps. 67 31

32 1 inbecill <it>atem N: imbecillatum C || 3 inueniens *suspectum*; an inuehens? || 10 hunc Florez: hanc C 33 1 feriatum N¹: feriarum C || 1-2 sextam (nota alia manu) C || 2 I/ieiunio C || deditam scripsi: deditum C || 3 libidini (u in b uersa) C || 4 ceruicibus (b in u uersa) C || uel] ut scripserat, sed correxit C || 5 que (e alia manu) C || 7 siui (u in b uersa) C || 8 uoluntatis (m in p uersa) C || 11 conbibia (b bis in u uersa) C || 12 cunctis alia manu C || 14 contrinxit (s s.u.) C || 15 innumerositates corruptum; fort. innumerositate || 16 ieiunii (prima i alia manu) C

maxime in illis diebus ceu uota pingua cultoribus in premium Uenerem
 consecrat. Xps serbis suis angelicum spiritalemque statum pollicit, ille
 suis perditis corporeum, immo equinum fluxum inducit. Sed et omnes
 hactenus hereses et uniuersi retro herrores a tempore natiuitatis Domini 20
 nostri et Dei filium redemptoris a Iudea et eclesia manauere, hoc est,
 ab eos quos sub ditione legis mera ueritas retinebat, nullusque alius
 regnum contra Xpi toto mundo clarum aduexit imperium nisi hic ini-
 quissimus somniator inanium uanitatum, hunc Antixpm dolosum ten-
 dens et callidum, inreptjone nefanda per totum mundi circulum male 25
 porrectum. Et ideo quia aduersus Xpm humilitatis magistrum erectus
 est et contra illius lenissima et iucunda precepta contumacia, uerbere
 et gladio usus est, recte Antixps uocatus est, qui Xpiane religionis aper-
 tissimus infamator et subtilissimus euersor inuentus est. | Abuit Xps
 Dominus qui eum quibusdam figuris ante natiuitatem corpoream gestu 30
 habituque firmaret uenturum, habet et ille nequitje sue precursores
 qui eum in tegriuersationis dolo totum presentent. Quod lectores mei
 si reprehendere uoluerint, prius doctorum uolumina currant et medi-
 tatjone lectjonis in amplius crescant et que aperte posita sunt non
 sugillent. 35

34. Expeditjuss, ut reor, exponitur quod uidetur quam quod qui-
 busdam uelaminibus problematum obscuratur, et nos magis sequimur
 presentjum malorum storiam quam expectatarum rerum futuram, dum
 quod olim nuntjatam profetice legimus per seruitutis iugo quo
 premimur diffloramus. Et puto quod qui Antjocum et Neronem et alios 5
 quos beati doctores replicant Antixpi preuios firmauere, hunc Antixpo
 organum dicerent si in hec nostra tempora deuenirent. Nam et admirau-
 lis doctor noster Iheronimus, licet Porfirio in Antjoco aduerset et in Do-
 mitjum Neronem aliis doctissimis contradicat, tamen non ex parte eos
 Antixpi presentasse figuram negauit, set eos specialiter Antixpos esse 10
 quantum potuit confutatjone probauili confutauit et Antjocum ipsum
 ex parte imaginari firmauit dicens: 'Sicut igitur Salvator abet Solomonem
 et alios sanctos in tipum aduentus sui, sic et Antixps pessimum regem
 163^r Antjocum, qui sanctos persecutus est templumque uiolauit, | recte tipum
 suum habuisse credendus est', et: 'Que in illo ex parte precessit, in An- 15

34 12 Hier. Comm. in Dan. XI 21-25 (PL 25, c. 566) || 15 Hier. Comm. in Dan. XI 21-25 (PL 25, c. 565)

19 Set (t in d uersa) C || 20 natiutatis (i s.u. et u alia manu) C || 21 redemptoris (m in p uersa et nota supra altera e posita) C || 32 tegriuersationis] i.e. tergiuersationis 34 4 legimus N: legibus C || 5 qui (i.e. qui) scripsi: per C || 8 Profirio (r erasa et s.u. addita) C || 12 Solomonem (prima o in a correcta) C

tixpō explenda'. Dicit idem admirabilis doctor in libro *Cata Matheum* de omnes hereticos quarto: 'Ego', inquit, 'reor omnes eresiarcas Antixpōs esse et sub nomine Xpi ea docere que contraria Xpō sunt. Nec mirum si ali[quid]quos ab his uideamus seduci, quum Dominus dixerit: «et
20 multos seducent». Quod et beatus Ihoannes in sua epistola luminositer dicit: 'Audistis quia Antixp̄s uenturus est. Nunc autem Antixpōs multi sunt'. Erant etiam alia que huic nostre assertjoni fulcimentum e doctorum exiuerent opera, set in re luce potjvs claritate fulgente moram superfluam deuitaui. Set ne solum tantum nostro doctore Iheronimo con-
25 fidere dicamur et alterius fulciri testimonio non reputemur, nonnum Ilarium confessorem egregium in aciem iterum producamus nosque duorum professione ueracium confirmemus.

35. 'Antixpōs plures esse', inquit, 'etiam apostolo Ioanne predicante cognouimus. Quisquis enim Xpm qualis ab apostolis est predicatus negauit Antixp̄s est. Nominis Antixpi proprietas est Xpō esse contrarius'. In transitum uero operis positus hoc considerandum prudenti lectore
5 notamus, quod ea que de Antixpō multi dixere doctores, eo quod ueniens Mosaycam legem repriorare sataget, dum circumcisionis iniuriam ob firmitatem fidei exercendam instituat, | hic ex parte uisus est renouasse, 163^v circumcisionis cultum plausiuiliter acuens et a carnes suillas proibens cultores secte impie uel cohercens. Quod autem de Apocalipsin promissus exponenda nostro huic pretenui operi congrua, licet, ut crebro dixi, Antixp̄s in se presentjaliter exiueat tota, tamen si spiritu ducante, ut consuetudo ecclesiastica celeberrime retinet, hec ipsa tractemus, ex parte impleta super iam dictum hostem euidentissime disseremus; et pro hoc nullum loquacem malibolum diuitemus. Nullus enim nostrum
15 hunc tempore sub eorum repperitvr regnum qui emat aut uendat immunis <n>omine ferocissime bestie. Omnes enim receptaculum ei in fronte, <id est>, in principale cordis, uel in manu, id est, in opera segniter iniando, frequentissime prebe<n>t, notam eius habentes, dum consuetudines sanctorum neglectas probatissimas patrum pestiferas sectas
20 gentiliu consecramus, et nomen in frontibus, dum oblitterato crucis uexillo ipsius nefandi utimur argumento. Dum enim circumcisionem

17 Hier. *Comm. in euang. Matth.* IV 24 5 (PL 26, c. 183) || 19 Matth. 24 5 || 21 I Ioan. 2 18 35 I Hil. *Contra Arianos uel Auxentium Mediol.* 2 (PL 10, c. 610) || 15 cf. Ap. 13 17

35 4 positus scripsi: positum C || 10 pretenui] i.e. pertenui || 14 hiat oratio || 15-16 immunis N Florez: immunem C || 16 add. N Florez || 17 addidi || cordis scripsi: operis C || 18 add. N || 19 sanctorum (i.e. scorum) scripsi: eorum C

ob inproperantium ignominiam deuitandam, despecta cordis que principaliter iussa est, cum dolore etiam non medio corporis exercemus, quid aliud quam eius notam in mente et membro portamus? Et dum eorum uersibus et fabellis Milesiis delectamus eisque inseruire uel ipsis 25 nequissimis obsecundare etiam premio emimus et ex hoc uitam in
164^r seculo ducimus uel corpora | saginamus, ex illicito serbitjo et exsecrando ministerio abundantiores opes congregantes, fulgores, odores uestimentorumque siue opum diuersarum opulentiam in longa tempora nobis filiisque nostris adque nepotibus preuidentes nomenque nefande bestie 30 cum honore et precamine illis solitum uice eorum nostris manibus prenotantes, numquid non patule nomen bestie his affectibus in manu dextra portamus? Sic et dum ob onores seculi fratres cum crimine regibus impiis accusamus et inimicis summi Dei ad occidendum gregem Domini gladium seue ultjonis porrigimus ducatumque eorum et ministerium 35 ad ipsut facinus exercendum pecuniis emimus, quid aliud quam cum bestie nomine et characterem crudelissime fe[r]re nundinas exercemus et oues Domini luporum dentibus nostre mercimonie malo exponendo peccamus? Sic et dum illorum sacramenta inquirimus et filosoforum, immo filocomporum sectas scire non pro ipsorum conuinciendos herrores, 40 set pro elegantiam leporis et locutionem luculenter dissertam neglectis sanctis lectionibus congregamus, nicil aliud quam numerum nominis eius in cruciculo nostro qvasi idola conlocamus. Quis, rogo, odie sollers in nostris fidelibus laycis inuenitur, qui scripturis sanctis intentus uolumina quorumquumque doctorum Latine conscripta respiciat? Quis 45
164^v euangelico, quis profetico, quis apostolico ustus tenetur amore? | Nonne homines iubenes Xpiani uultu decori, lingue disserti, habitu gestuque conspicui, gentilici <a> eruditjoni preclari, Harabico eloquio sublimati uolumina Caldeorum hauidissime tractant, intentissime legunt, ardentissime disserunt et ingenti studio congregantes lata constrictaque 50 lingua laudando diuulgant, ecclesiasticam pulcritudinem ignorantes et ecclesiae flumina de paradiso manantja quasi uilissima contemnentes? Heu pro dolor, legem suam nesciunt Xpiani et linguam propriam non aduertunt Latini, ita ut omni Xpi collegio uix inueniatur unus in millo hominum numero qui salatorias fratri possit ratjonauiliter diri- 55

42 cf. Ap. 13 18

25 Milesiis N¹ (cf. Hier. Contra Ruf. I 17 [PL 23, c. 430], Comm. in Is. XII [PL 24, c. 409]): milesuis C || 35 seue ultjonis scripsi: reuelatjonis C || 37 ferre (ad marg. fere) C || 48 add. N || 49 habidissime (b in u correctata) C

gere litteras, et repperitur absque numero multiplices turbas qui erudite Caldaicas uerborum explicet pompas, ita ut metricè eruditiori ab ipsis gentibus carmine et sublimiori pulcritudine finales clausulas unius littere coartatione decorent, et iuxta quod lingue ipsius requirit idioma, 60 *que omnes uocales apices commata claudit et cola, rithmice, immo ut ipsis conpetit, metricè uniuerſi alfabeti littere per uarias dictjones plurimas uariantes uno fine constringuntur uel simili apice. Multa et alia erant que nostre huic expositjoni exhiberent firmitatem, immo que ipsam patule in lucem producerent.*

INCIPIT CONFESSIO EIVSDEM ALBARI

C 9^r

1. Excelse Deus ineffabilis, inuisibilis, a quo bonum et per quem fit quodcumque claret onestum, quem nemo digne rogare ualet et quem omnis sermo licet indigne rogare audet, sine quo nicil est et absque quo impietas omnis procedit. Deus, qui sine qualitate es bonus, sine quanti- 5 tate magnus, sine situ presens, sine effusione forme ubique diffusus. Deus, qui corporalis non es et per incircumscriptam substantjam ubique es, qui sursum residendo regis, deorsum continendo ades, extra circumdas, infra et omnia penetrans. Deus, qui mala omnia odis eaque occulto consilio utique iusto plerumque permittis. Deus, qui sicut malum 10 quod nicil est odis, ita bonum quod aliquid est amas, qui non naturam mali *que* nulla est, set eos qui malum faciunt damnas. Deus, qui cuncta pietate regis, sed peccatum inultum numquam dimittis. Deus, qui partim operis tui eternitate consolidas nullo merito precedente, partim iuste mortalitate conrumpis nullo peccato patescente. | Deus, qui creaturam 10^r 15 illam quam primam dignitatem seu fortitudine uel decore esse uoluisti

Confessiones et Soliloquia Augustini, Orationem, Confessionem et Synonyma Isidori, carmen Eugeni de breuitate uitae, Verecundi de satisfactione poenitentiae libellum, Draconti poemata de laudibus Dei et alia quam plurima imitatus est Albarus, quae omnia diligenter recensuit Sage. Hic ea iterare superuacaneum uisum est

56-57 repperiantur... turbae... explicent N, multiplex turba Florez, fort. multiplicem turbam || 59 requirit nescio quis ad oram codicis N¹ Florez: recorit C || 61 litere (i in it uersa) C || 64 in imo quaternionis margine quam exponimus scripsit librarius; haud dubium ergo est quin librum primum mutilum nunc habeamus

1 6 corporalis N Florez: corporalem C || 8 penetrans] fort. penetras